

**PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU MNOGOSTRANOG SPORAZUMA
IZMEĐU EUROPSKE ZAJEDNICE I NJEZINIH DRŽAVA ČLANICA,
REPUBLIKE ALBANIJE, BOSNE I HERCEGOVINE, REPUBLIKE
BUGARSKJE, REPUBLIKE HRVATSKE, BIVŠE JUGOSLAVENSKE
REPUBLIKE MAKEDONIJE, REPUBLIKE ISLAND, REPUBLIKE CRNE
GORE, KRALJEVINE NORVEŠKE, RUMUNJSKE, REPUBLIKE SRBIJE I
MISIJE PRIVREMENE UPRAVE UJEDINJENIH NARODA NA KOSOVU
O USPOSTAVI EUROPSKOG ZAJEDNIČKOG ZRAČNOG PROSTORA**

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o potvrđivanju Mnogostranog sporazuma između Europske zajednice i njezinih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše jugoslavenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunjske, Republike Srbije i Misije privremene Uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu o uspostavi Europskog zajedničkog zračnog prostora (u daljnjem tekstu: ECAA Sporazum) sadržana je u odredbi članka 139. stavku 1. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 41/01 - pročišćeni tekst i 55/01 – ispravak).

**II. OCJENA STANJA I CILJ KOJI SE DONOŠENJEM ZAKONA ŽELI
POSTIĆI**

Republika Hrvatska je potpisala ECAA Sporazum 9. lipnja 2006. zajedno sa ostalim državama potpisnicama. Na dan 3. prosinca 2007. isprave o ratifikaciji imalo je položeno 16 država potpisnica.

Smisao i sadržaj ECAA Sporazuma je stvaranje zajedničkog europskog zračnog prostora koji bi se, polazeći od međunarodnog karaktera civilnog zrakoplovstva kao i od osnovnih načela Europske zajednice o slobodi kretanja ljudi, dobara i kapitala, temeljio i na drugim jedinstvenim načelima kao što su pravo i sloboda poslovnog nastana (right of establishment), sloboda međusobnog pristupa zrakoplovnim tržištima i izvan sadašnjih granica Europske zajednice pod jednakim uvjetima natjecanja, posebno bez diskriminacije na temelju nacionalne pripadnosti zračnih prijevoznika, a s ciljem potpune liberalizacije zrakoplovnog tržišta u pogledu kapaciteta, frekvencija i cijena, usklađivanje nacionalnih zakonodavstava s EU zakonodavstvom, poštivanje zajedničkih pravila koja se odnose na sigurnost zračnog prometa, zaštitu zračnog prometa, upravljanje zračnim prometom, područje socijalne usklađenosti te pitanja očuvanja i zaštite okoliša. ECAA Sporazum između Europske zajednice i trećih zemalja je model koji prevladava na unutarnjem tržištu Zajednice.

ECAA Sporazum sastoji se od dva dijela: mnogostranog i dvostranog. Mnogostrani dio je zajednički za sve države potpisnice, a sastoji se od 34 članka koji uređuju uobičajene elemente svakog sporazuma i od pet Dodataka, od kojih je Dodatak I najvažniji zato što sadrži popis uredbi i direktiva koji čine regulatorni temelj zajedničkog europskog zračnog prostora i *acquis communautaire* u području civilnog zračnog prometa u EU. Dvostrani dio ECAA Sporazuma čini devet Protokola, sadržanih u Dodatku V koji svaki za sebe predstavljaju dvostrani sporazum između Europske zajednice i Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše

jugoslavenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunjske, Republike Srbije i Misije privremene Uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu koji uređuje prijelazne odredbe za svaku odnosnu državu, uvažavajući njenu specifičnu situaciju, mogućnosti i potrebe. Dodaci i Protokoli čine sastavni dio ECAA Sporazuma.

Republika Hrvatska je potpisala ECAA Sporazum s ciljem potpunog harmoniziranja hrvatskog nacionalnog zakonodavstva u području zračnog prometa sa zakonodavstvom Europske unije, što je pak dio hrvatskog prihvaćanja cjelokupnog europskog *acquis communautaire*. Sklopljenim ECAA Sporazumom Republika Hrvatska je sama sebi definirala faze prilagodbe, tj. hodogram i prioritete u usklađivanju svog zakonodavstva sa europskom regulativom u području zračnog prometa navedenom u Dodatku I ECAA Sporazuma. Ovaj hodogram nije određen konkretnim vremenskim okvirima, ali daje jasan uvid u slijed zadanih aktivnosti koje Republici Hrvatskoj još predstoje. Kada stupi na snagu, ECAA Sporazum će biti ključni element političke i ekonomske integracije zemalja jugoistočne Europe u Europsku uniju, a bit će uspostavljen i regulatorni okvir za kreiranje jedinstvenog zrakoplovnog tržišta na kojem će vrijediti visoki standardi sigurnosti i zaštite zračnog prometa, očuvanja okoliša i zaštite prava putnika.

Ratifikacijom ECAA Sporazuma ubrzava se ne samo postupak ispunjavanja obveza koje iz njega proizlaze već i obveza koje proizlaze iz procesa pregovora za pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji. Opredijeljenost Republike Hrvatske za ispunjenje svih preuzetih obveza iz *acquis communautaire* koje se odnose na zračni promet, a što je i obveza preuzeta pristupanjem ECAA Sporazumu, potpuno je neupitna.

III. OSNOVNA PITANJA KOJA SE PREDLAŽU UREDITI ZAKONOM

Ovim Zakonom potvrđuje se mnogostrani Sporazum između Europske zajednice i njezinih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše jugoslavenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunjske, Republike Srbije i Misije privremene Uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu o uspostavi Europskog zajedničkog zračnog prostora, kako bi njegove odredbe u smislu članka 140. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 41/01 - pročišćeni tekst i 55/01 – ispravak) postale dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske.

Bitna pitanja koja su obuhvaćena ECAA Sporazumom odnose se na pristup tržištu i uz to vezana pitanja, sigurnost zračnog prometa, zaštitu zračnog prometa, upravljanje zračnim prometom, zaštitu i očuvanje okoliša, socijalne aspekte i zaštitu korisnika.

Nakon što se ECAA Sporazum počne u potpunosti primjenjivati, Republika Hrvatska će postići europske i suvremene standarde u području zračnog prometa, visoki stupanj sigurnosti odvijanja zračnog prometa i zaštite zračnog prometa, povećanje konkurentnosti hrvatskih operatora zrakoplova, pojednostavljenje postupaka u pripremi međunarodnog zračnog prometa (ukidanje pojedinačnih sporazuma i uvođenje “Community Designation”), pojednostavljenje upravljanja i kontrole odvijanja zračnog prometa (prihvaćanje koncepta “Single European Sky”), ukidanje državnih potpora (izjednačavanje uvjeta poslovanja na tržištu), široku ponudu zrakoplovnih usluga (izravna korist za korisnike i gospodarstvo), društvenu svijest (briga za putnike i zaštita prava putnika u civilnom zračnom prometu po uzoru na europske standarde), dolazak novih

znanja i tehnologije (know-how), visoki stupanj zaštite i očuvanja okoliša te ulaznica za punopravno članstvo u Europskoj uniji.

Pristupanje ECAA Sporazumu je od primarne važnosti. Potvrđivanjem navedenog međunarodnog instrumenta Republika Hrvatska postaje dio suvremenog i uređenog sustava civilnog zračnog prometa gdje su sigurnost zračnog prometa, zaštita zračnog prometa i prava putnika pri samom vrhu prioriteta.

IV. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVEDBA ZAKONA

Provedba ovoga Zakona ne zahtijeva osiguranje dodatnih financijskih sredstava u Državnom proračunu Republike Hrvatske.

V. PRIJEDLOG ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Temelj za donošenje ovoga Zakona po hitnom postupku nalazi se u članku 159. Poslovnika Hrvatskog sabora („Narodne novine“, broj 6/02 – pročišćeni tekst, 41/02, 91/03 i 58/04) i to u drugim osobito opravdanim državnim razlozima. Naime, budući da je skoro potvrđivanje ECAA Sporazuma najavljeno nekoliko puta u procesu priprema za otvaranje pregovora za pridruživanje EU te da je potvrđivanje jedan od koraka prema potpunom usklađivanju hrvatskog pravnog sustava sa pravnom stečevinom Europske unije, predlaže se donošenje ovoga Zakona po hitnom postupku.

S obzirom na prirodu postupka potvrđivanja međunarodnih ugovora kojim država i formalno izražava spremnost da bude vezana međunarodnim ugovorom, kao i na činjenicu da se u ovoj fazi ne mogu vršiti izmjene ili dopune teksta međunarodnog ugovora, predlaže se donošenje Zakona po hitnom postupku objedinjavajući prvo i drugo čitanje.

**KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU MNOGOSTRANOG
SPORAZUMA IZMEĐU EUROPSKE ZAJEDNICE I NJEZINIH DRŽAVA
ČLANICA, REPUBLIKE ALBANIJE, BOSNE I HERCEGOVINE, REPUBLIKE
BUGARSKE, REPUBLIKE HRVATSKE, BIVŠE JUGOSLAVENSKE
REPUBLIKE MAKEDONIJE, REPUBLIKE ISLAND, REPUBLIKE CRNE
GORE, KRALJEVINE NORVEŠKE, RUMUNJSKE, REPUBLIKE SRBIJE I
MISIJE PRIVREMENE UPRAVE UJEDINJENIH NARODA NA KOSOVU O
USPOSTAVI EUROPSKOG ZAJEDNIČKOG ZRAČNOG PROSTORA**

Članak 1.

Potvrđuje se Mnogostrani sporazum između Europske zajednice i njezinih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše jugoslavenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunjske, Republike Srbije i Misije privremene Uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu o uspostavi Europskog zajedničkog zračnog prostora, potpisan u Luxembourgu, dana 9. lipnja 2006., u izvorniku na službenim jezicima Europske zajednice i službenim jezicima drugih ugovornih strana.

Članak 2.

Tekst Sporazuma iz članka 1. ovoga Zakona, u izvorniku na hrvatskom jeziku glasi:

MNOGOSTRANI SPORAZUM

IZMEĐU

EUROPSKE ZAJEDNICE I NJENIH DRŽAVA ČLANICA, REPUBLIKE ALBANIJE,
BOSNE I HERCEGOVINE, REPUBLIKE BUGARSKE, REPUBLIKE HRVATSKE,
BIVŠE JUGOSLAVENSKE REPUBLIKE MAKEDONIJE, REPUBLIKE ISLAND,
REPUBLIKE CRNE GORE, KRALJEVINE NORVEŠKE, RUMUNJSKE,
REPUBLIKE SRBIJE I MISIJE PRIVREMENE UPRAVE UJEDINJENIH NARODA
NA KOSOVU¹

O USPOSTAVI

EUROPSKOG ZAJEDNIČKOG ZRAČNOG PROSTORA

KRALJEVINA BELGIJA

ČEŠKA REPUBLIKA

KRALJEVINA DANSKA

SAVEZNA REPUBLIKA NJEMAČKA

REPUBLIKA ESTONIJA

HELENSKA REPUBLIKA

KRALJEVINA ŠPANJOLSKA

FRANCUSKA REPUBLIKA

IRSKA

TALIJANSKA REPUBLIKA

REPUBLIKA CIPAR

REPUBLIKA LATVIJA

REPUBLIKA LITVANIJA

VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG

REPUBLIKA MAĐARSKA

MALTA

KRALJEVINA NIZOZEMSKA

REPUBLIKA AUSTRIJA

REPUBLIKA POLJSKA

PORTUGALSKA REPUBLIKA

¹ Sukladno Rezoluciji Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1244 od 10. lipnja 1999. godine.

REPUBLIKA SLOVENIJA

SLOVAČKA REPUBLIKA

REPUBLIKA FINSKA

KRALJEVSTVINA ŠVEDSKA

UJEDINJENA KRALJEVINA VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE

u daljnjem tekstu „države članice Europske zajednice“ i

EUROPSKA ZAJEDNICA, u daljnjem tekstu „Zajednica“ ili „Europska zajednica“ i

REPUBLIKA ALBANIJA

BOSNA I HERCEGOVINA

REPUBLIKA BUGARSKA

REPUBLIKA HRVATSKA

BIVŠA JUGOSLAVENSKA REPUBLIKA MAKEDONIJA

REPUBLIKA ISLAND

REPUBLIKA CRNA GORA

KRALJEVINA NORVEŠKA

RUMUNJSKA

REPUBLIKA SRBIJA

MISIJA PRIVREMENE UPRAVE UJEDINJENIH NARODA NA KOSOVU

sve prethodno navedene u daljnjem tekstu zajednički navođene kao „Ugovorne stranke“

PREPOZNAJUĆI združenu narav međunarodnog civilnog zrakoplovstva i želeći stvoriti Europski zajednički zračni prostor (European Common Aviation Area – ECAA) temeljen na zajedničkom tržišnom pristupu tržištima zračnog prometa ugovornih stranaka i na slobodi osnivanja, pod jednakim uvjetima tržišnog nadmetanja i poštujući ista pravila – uključujući područje zrakoplovne sigurnosti, zaštite zračnog prometa, upravljanja zračnim prometom, društvene usklađenosti i okoliša;

SMATRAJUĆI da će se propisi koji se odnose na Europski zajednički zračni prostor (ECAA) primjenjivati na mnogostranoj osnovi unutar Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA) te da se stoga trebaju posebni propisi u tom smislu i definirati;

SLAŽUĆI SE da bi bilo primjereno temeljiti te propise Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA) na odgovarajućem zakonodavstvu koje je na snazi u Europskoj zajednici, kako je utvrđeno u Dodatku I ovom Sporazumu, te ne dovodeći u pitanje propise koji su sadržani u Ugovoru o Europskoj zajednici;

PREPOZNAJUĆI da bi se potpunim pridržavanjem propisima Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA) ugovornim strankama omogućilo ubiranje povlastica iz Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA), uključujući tržišni pristup;

VODEĆI RAČUNA da se pridržavanje propisima Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA), uključujući potpuni tržišni pristup, ne može postići odjednom, već postupnim prijelazom omogućenim posebnim sporazumima ograničenog trajanja;

NAGLAŠAVAJUĆI da bi, prema prijelaznim sporazumima gdje za to postoji potreba, propisi koji se odnose na pristup tržištu zračnih prijevoznika trebali isključiti ograničenja učestalosti, kapaciteta, zračnih ruta, tipa zrakoplova ili slična ograničenja iz dvostranih ugovora ili sporazuma o zračnom prijevozu, te da zračnim prijevoznici ne bi trebali biti uvjetovani sklapanjem komercijalnih sporazuma ili sličnih dogovora radi pristupa tržištu;

NAGLAŠAVAJUĆI da bi se prema zračnim prijevoznicima trebalo odnositi na nediskriminirajući način glede njihovog pristupa infrastrukturama zračnog prijevoza, a posebno tamo gdje su te infrastrukture ograničene;

VODEĆI RAČUNA da Sporazumi o pridruživanju između Europske zajednice i njenih država članica i određenih drugih ugovornih stranaka kao stvar principa omogućavaju, glede osiguravanja koordiniranog razvoja i postupne liberalizacije prijevoza između stranaka tih Sporazuma prilagođenih uzajamnim komercijalnim potrebama, da se uvjetima uzajamnog tržišnog pristupa u zračnom prometu bave posebni sporazumi;

VODEĆI RAČUNA o želji svake od pridruženih stranaka da prilagode svoje zakone o zračnom prometu i uz to vezana pitanja zakonima i pitanjima Europske zajednice uključujući i ona koja se odnose na budući razvoj zakonodavstva unutar zajednice;

PREPOZNAJUĆI važnost tehničke potpore u tom smislu;

PREPOZNAJUĆI da odnosi između Zajednice i zemalja članica Europske zajednice i Norveške i Islanda moraju i dalje biti uređeni Sporazumom o europskom gospodarskom prostoru;

ŽELEĆI omogućiti naknadno proširenje Europskog zajedničkog zračnog prostora;

PODSJEĆAJUĆI na pregovore između Europske zajednice i pridruženih stranaka s ciljem sklapanja Sporazuma o određenim aspektima zračnog prometa koji bi doveli do zaključivanja dvostranih sporazuma o zračnom prometu između država članica Europske zajednice i pridruženih stranaka u skladu sa zakonom Europske zajednice;

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

Ciljevi i principi

ČLANAK 1.

1. Svrha ovog Sporazuma je uspostava Europskog zajedničkog zračnog prostora, u daljnjem tekstu navodenog kao ECAA. Europski zajednički zračni prostor (ECAA) temeljit će se na slobodnom pristupu tržištu, slobodi osnivanja, jednakim uvjetima tržišnog nadmetanja, te zajedničkim propisima uključujući propise s područja zrakoplovne sigurnosti, zaštite, upravljanja zračnim prometom, društvene usklađenosti i područja okoliša. U tu svrhu ovim se Sporazumom uspostavljaju propisi primjenjivi između ugovornih stranaka pod uvjetima utemeljenim u ovom Sporazumu. Ti propisi uključuju odredbe koje je uspostavilo zakonodavstvo navedeno u Dodatku I.

2. Odredbe ovog Sporazuma primjenjivat će se u onom omjeru u kojem se odnose na zračni promet ili na vezana pitanja navedena u Dodatku I.

3. Ovaj se Sporazum sastoji od članaka koji utemeljuju opću djelotvornost Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA), u daljnjem tekstu „Glavni sporazum“, Dodataka od kojih Dodatak I sadrži zakonodavstvo Europske zajednice koje se primjenjuje između ugovornih stranaka u okvirima Glavnog sporazuma, te od protokola, od kojih je barem jedan protokol za svaku pridruženu stranku, kojima se utemeljuju prijelazni sporazumi za tu stranku.

ČLANAK 2.

1. Za svrhu ovog Sporazuma:

- (a) izraz „Sporazum“ znači Glavni sporazum, njegove Dodatke, akte koji se navode u Dodatku I i njegove Protokole;
- (b) izraz „pridružena stranka“ znači Republika Albanija, Bosna i Hercegovina, Republika Bugarska, Republika Hrvatska, Bivša Jugoslavenska Republika

Makedonija, Crna Gora, Rumunjska, Republika Srbija ili bilo koja druga država ili jedinica koja će postati stranka ovog Sporazuma prema članku 32;

- (c) „dodatna pridružena stranka“ ili „UNMIK“ znači Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu, prema Rezoluciji Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1244 od 10. lipnja 1999. godine;
- (d) izraz „ugovorna stranka“ znači, u svezi sa Zajednicom i državama članicama Europske zajednice, Zajednica i države članice Europske zajednice ili Zajednica ili države članice Europske zajednice. Značenje koje se daje ovom izrazu u svakom pojedinom slučaju treba se zaključiti iz odgovarajućih odredbi ovog Sporazuma i iz odnosnih nadležnosti
- (e) Zajednice i država članica Europske zajednice koje proizlaze iz Ugovora o Europskoj zajednici.
- (f) izraz „partner Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA)“ znači pridružena stranka, Norveška ili Island;
- (g) izraz „Ugovor o Europskoj zajednici“ znači Ugovor o osnivanju Europske zajednice;
- (h) izraz „Ugovor o europskom gospodarskom prostoru - „EEA““ znači Ugovor o europskom gospodarskom prostoru i njegovi protokoli i dodaci koji su potpisani 2. svibnja 1992. godine i čije su članice Europska zajednica, njezine države članice, Island, Lihtenštajn i Norveška;
- (i) izraz „Sporazum o pridruživanju“ znači svaki takav Ugovor kojim se utemeljuje pridruživanje između Europske zajednice, ili između Europske zajednice i njezinih država članica s jedne strane, te odnosne pridružene države s druge strane;
- (j) izraz „zračni prijevoznik Europskog zajedničkog zračnog prostora“ znači zračni prijevoznik koji ima dozvolu sukladno propisanome u ovom Sporazumu u skladu s odredbama odgovarajućih akata navedenih u Dodatku I;
- (k) izraz «nadležne vlasti civilnog zrakoplovstva» znači vladina agencija ili tijelo koje ima zakonsko pravo procjenjivanja udovoljavanja i kontrole korištenja ili prodaje proizvoda ili usluga ili dozvola unutar nadležnosti te ugovorne stranke i može pokrenuti aktivnosti kako bi osigurala da proizvodi ili usluge čija se razmjena vrši na području njihove nadležnosti udovoljavaju zakonskim zahtjevima;
- (l) izraz «Konvencija» znači Konvencija o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, otvorena za potpis u Chicagu, dana 7. prosinca 1944. godine i njezine izmjene i dopune, te Dodatke;

- (m) izraz «SESAR» znači tehničku provedbu Jedinog europskog zračnog prostora koji pruža koordinirano i sinkronizirano istraživanje, razvoj i raspored novih generacija ATM sustava;
- (n) izraz «glavni ATM plan» (Air Traffic Management Master Plan) znači početnu točku SESAR-a;
- (o) izraz «država članica EZ-a» znači država članica Europske zajednice.

2. Izrazi «država», «državljanin», «državljani» ili «državno područje» koristit će se ne dovodeći u pitanje status svake ugovorne stranke prema međunarodnom pravu.

ČLANAK 3.

Primjenjive odredbe akata navedenih ili sadržanih u Dodatku I, prihvaćenih u skladu s Dodatkom II, ili u odlukama Zajedničkog odbora bit će obvezujući za sve ugovorne stranke i bit će, ili će postati, dio njihovog unutarnjeg pravnog poretka kako slijedi:

- (a) akt koji odgovara Uredbi Europske zajednice će kao takav postati dio unutarnjeg pravnog poretka ugovornih stranaka;
- (b) akt koji odgovara Direktivi Europske zajednice pružat će tijelima ugovornih stranaka mogućnost izbora oblika i metode provedbe.

ČLANAK 4.

Ugovorne će stranke poduzeti odgovarajuće mjere, bilo da se radi o općim ili o posebnim mjerama, kako bi osigurale ispunjavanje obveza koje proizlaze iz ovog Sporazuma i suzdržat će se od bilo kakvih mjera koje bi mogle ugroziti postizanje ciljeva ovog Sporazuma.

ČLANAK 5.

Odredbe ovog Sporazuma neće utjecati na odnose između ugovornih stranaka Ugovora o europskom gospodarskom prostoru.

Bez diskriminacije

ČLANAK 6.

U djelokrugu ovog Sporazuma, te ne dovodeći u pitanje bilo koju od posebnih odredbi sadržanih u njemu, bilo kakva diskriminacija na osnovu nacionalnosti će biti zabranjena.

Pravo poslovnog utemeljenja

ČLANAK 7.

Unutar djelokruga i pod uvjetima ovog Sporazuma, te ne dovodeći u pitanje odredbe odgovarajućih akata navedenih u Dodatku I, neće se ograničavati sloboda poslovnog utemeljenja državljana bilo koje države članice Europske zajednice ili partnera Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA) na državnom području bilo kojeg od njih. Sloboda poslovnog utemeljenja uključivat će pravo samozaposlenih osoba na započinjanje i provođenje aktivnosti, te pravo na utemeljenje i upravljanje poduzećima, posebno trgovačkim društvima ili tvrtkama pod uvjetima koje zakon zemlje u kojoj se takvo poduzeće osniva propisuje za svoje vlastite državljane. To se isto tako odnosi na utemeljenje agencije, podružnice ili društva kćeri od strane državljana bilo koje države članice Europske zajednice ili partnera Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA) koje bi bile utemeljene na državnom području bilo koje od njih.

ČLANAK 8.

1. U djelokrugu ovog Sporazuma, te ne dovodeći u pitanje odredbe odgovarajućih akata navedenih u Dodatku I, trgovačka društva ili tvrtke utemeljene ili organizirane sukladno zakonu neke države članice Europske zajednice ili partnera Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA) i koje imaju glavno mjesto svojeg poslovanja unutar Europskog zajedničkog zračnog prostora bit će tretirane na jednak način kao i fizičke osobe koje su državljani država članica Europske zajednice ili partnera Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA).

2. Izrazi „trgovačka društva ili tvrtke“ znači trgovačka društva ili tvrtke utemeljene prema građanskom ili trgovačkom zakonu, uključujući udruženja utemeljena radi suradnje, te druge pravne osobe koje su u nadležnosti javnog ili privatnog prava, osim neprofitabilnih.

ČLANAK 9.

1. Odredbe članaka 7. i 8. neće se primjenjivati na aktivnosti koje su vezane, na državnom području bilo koje ugovorne stranke, čak i povremeno, za provođenje službenih ovlasti.

2. Odredbe članaka 7. i 8., te mjere poduzete radi provođenja tih odredbi neće dovesti u pitanje primjenjivost odredbi ugovornih stranaka utvrđenih zakonom, propisima ili upravnim aktivnostima koje se odnose na ulazak, stanovanje i zapošljavanje ili propisuju poseban tretman za strane državljane ili temeljem općih interesa, javne sigurnosti ili javnog zdravlja.

ČLANAK 10.

1. Ne dovodeći u pitanje povoljnije odredbe u postojećim sporazumima, te u djelokrugu ovog Sporazuma, ugovorne stranke će ukinuti količinska ograničenja i mjere koje imaju jednakovrijednu učinkovitost, na prijenos opreme, zaliha, rezervnih dijelova i drugih uređaja ako su potrebni zračnom prijevozniku europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA) za nastavak pružanja usluga zračnog prometa pod uvjetima predviđenim ovim Sporazumom.

2. Obveza navedena u stavku 1. neće onemogućavati ugovorne stranke da zabrane ili nametnu ograničenja na takve prijenose koja su opravdana temeljem općih interesa ili javne sigurnosti u zaštiti zdravlja i života ljudi, životinja ili biljaka; ili u zaštiti intelektualnog, industrijskog ili gospodarskog vlasništva. Međutim, takve zabrane ili ograničenja neće predstavljati načine proizvoljne diskriminacije ili prikrivenog ograničenja trgovine između ugovornih stranaka.

Odredbe o zrakoplovnoj sigurnosti**ČLANAK 11.**

1. Ugovorne će stranke uspostaviti odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da zrakoplov koji je registriran u jednoj ugovornoj stranci, prilikom slijetanja u zračne luke druge ugovorne stranke, udovoljava međunarodnim sigurnosnim standardima utemeljenim sukladno Konvenciji, te da bude podvrgnut pregledu na stajanci od strane ovlaštenih predstavnika te ugovorne stranke, i to pregledu samog zrakoplova i prostora oko njega, radi provjere valjanosti dokumenata kako samog zrakoplova tako i njegove posade, te radi pregleda očiglednog stanja samog zrakoplova i njegove opreme.

2. Bilo koja ugovorna stranka u bilo kojem trenutku može zatražiti konzultacije glede sigurnosnih standarda prihvaćenih od strane druge ugovorne stranke, a koje se odnose na bilo koje područje osim područja koja pokrivaju akti navedeni u Dodatku I.

3. Ništa u ovom Sporazumu neće se tumačiti na takav način da ograniči ovlasti nadležnog tijela civilnog zrakoplovstva da poduzme sve odgovarajuće i momentalne mjere uvijek kada se utvrdi da proizvod ili usluga:

- i. ne udovoljava minimalnim standardima utemeljenim sukladno Konvenciji, ili
- ii. izazove ozbiljnu zabrinutost – temeljem pregleda na stajanci navedenog u stavku 1. – da zrakoplov ili letenje zrakoplova ne udovoljava minimalnim standardima propisanim sukladno Konvenciji, ili
- iii. izazove ozbiljnu zabrinutost da ne postoji djelotvorno održavanje i izvršavanje minimalnih standarda propisanih sukladno Konvenciji.

4. Kada nadležne civilne zrakoplovne vlasti poduzmu aktivnosti prema stavku 3., one će odmah obavijestiti nadležne vlasti civilnog zrakoplovstva drugih ugovornih stranaka o poduzimanju takvih aktivnosti, navodeći razloge za takvu aktivnost.

5. Kada se mjere poduzete sukladno stavku 3. ne ukinu čak i ako su osnove za njihovo poduzimanje prestale postojati, bilo koja ugovorna stranka može proslijediti taj problem Zajedničkom odboru.

6. O bilo kakvim izmjenama i dopunama nacionalnog zakona u smislu statusa nadležnih vlasti civilnog zrakoplovstva odnosna će ugovorna stranka pisanim putem obavijestiti ostale ugovorne stranke.

Zaštita civilnog zrakoplovstva

ČLANAK 12.

1. S ciljem zaštite civilnog zrakoplovstva od nezakonitog ometanja, ugovorne će stranke osigurati primjenu zajedničkih osnovnih standarda i udovoljavanje mehanizama motrenja zrakoplovne sigurnosti kako je navedeno u Dodatku I na bilo koju zračnu luku koja se nalazi na njihovim državnim područjima u skladu s odgovarajućim odredbama navedenim u tom Dodatku.

2. Ugovorne stranke će jedna drugoj na zahtjev osigurati svu potrebnu pomoć radi sprječavanja nezakonitih radnji otmice civilnih zrakoplova, te ostalih nezakonitih djela usmjerenih protiv sigurnosti tih zrakoplova, njihovih putnika i posade, te zračnih luka i navigacijskih uređaja, te bilo koje druge prijetnje sigurnosti civilnog zrakoplovstva.

3. Ako se dogodi otmica ili prijetnja nezakonitom otmicom civilnog zrakoplova ili ako se dogode neke druge nezakonite radnje protiv sigurnosti takvog zrakoplova, njegovih putnika i posade, zračnih luka ili navigacijskih uređaja, ugovorne stranke će jedna drugoj pomoći olakšavanjem veza i drugim odgovarajućim mjerama usmjerenim na brzo i sigurno okončanje takvog događaja ili prijetnje takvim događajem.

4. Pridružena stranka može biti podvrgnuta pregledu Europske komisije sukladno odgovarajućem zakonodavstvu Europske zajednice, kako je navedeno u Dodatku I, te se od nje može zatražiti da sudjeluje u pregledima koje će provesti Europska komisija u drugim ugovornim strankama.

Upravljanje zračnim prometom

ČLANAK 13.

1. Ugovorne će stranke surađivati u području upravljanja zračnim prometom na pogledu proširenja Jedinog europskog zračnog prostora (Single European Sky) na

Europski zajednički zračni prostor (ECAA) kako bi povećale postojeće sigurnosne standarde i sveukupnu učinkovitost općih standarda zračnog prometa u Europi, kako bi optimirale kapacitete i minimalizirale kašnjenja.

2. U pogledu olakšavanja primjene zakonskih propisa Jedinственog europskog zračnog prostora na njihovim državnim područjima,

- Pridružene stranke će, unutar ograničenja svoje vlastite nadležnosti, prvom prilikom poduzeti potrebne mjere da usklade svoje institucionalne strukture upravljanja zračnim prometom s Jedinственim europskim zračnim prostorom, a posebno određujući ili utemeljujući primjerena nacionalna nadzorna tijela koja će barem funkcionalno biti neovisna od pružatelja usluge upravljanja zračnim prometom.
- Europska zajednica će povezati pridružene stranke s bilo kojom operativnom inicijativom na području usluga zračne plovidbe, zračnog prostora i interoperabilnosti koje proizlaze iz Jedinственog europskog zračnog prostora, a posebno kroz rano uključivanje pregnuća odgovarajućih ugovornih stranaka za uspostavom funkcionalnih blokova zračnog prostora.

3. Europska će zajednica nastojati da pridružene stranke u potpunosti budu uključene u razvoj glavnog ATM plana kroz cjelokupan SESAR program Komisije.

Tržišno natjecanje

ČLANAK 14.

1. U djelokrugu ovog Sporazuma primjenjivat će se odredbe Dodatka III. Kada su pravila o tržišnom natjecanju i državnoj potpori uključena u druge sporazume između dvije ili više ugovornih stranaka, kao sporazumi o pridruživanju, ta će se pravila primjenjivati između tih stranaka.

2. Članci 15., 16. i 17. neće se primjenjivati glede odredbi iz Dodatka III.

Provedba

ČLANAK 15.

1. Ne dovodeći u pitanje stavak 2. i 3. svaka ugovorna stranka će osigurati da se ugovorne stranke mogu pozivati na prava koja proizlaze iz ovog Sporazuma, te posebno iz akata navedenih u Dodatku I, pred nacionalnim sudovima.

2. U slučajevima koji mogu utjecati na stvarne ili potencijalne usluge zračnog prometa koje se imaju odobriti prema ovom Sporazumu, institucije Europske zajednice će uživati posebno im dodijeljene ovlasti da ih odobravaju prema odredbama akata navedenih u ili sadržanih u Dodatku.

3. Sva pitanja koja se odnose na zakonitost odluka koje su donijele institucije Europske zajednice prema ovom Sporazumu, a posebno prema aktima navedenim u Dodatku I, bit će u isključivoj nadležnosti Suda Europske zajednice, kasnije u tekstu „Suda“.

Tumačenje

ČLANAK 16.

1. Tako dugo dok su odredbe ovog Sporazuma i odredbe akata navedenih u Dodatku I istovjetne po sadržaju odgovarajućim propisima Ugovora o Europskoj zajednici i aktima usvojenim sukladno Ugovoru o Europskoj zajednici, te će se odredbe, tijekom njihovog uvođenja i primjene, tumačiti sukladno odgovarajućim rješidbama i odlukama Suda i Europske komisije koje su donesene prije datuma potpisivanja ovog Sporazuma. Rješidbe i odluke donesene nakon datuma potpisivanja ovog Sporazuma priopćavat će se drugim ugovornim strankama. Na zahtjev jedne od ugovornih stranaka, o primjeni takvih kasnijih rješidbi i odluka odlučivat će Zajednički odbor u pogledu osiguravanja ispravnog funkcioniranja ovog Sporazuma. Postojeća će se tumačenja obznaniti partnerima Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA) prije datuma potpisivanja ovog Sporazuma. Odluke koje donese Zajednički odbor prema ovom postupku bit će u skladu s običajnim pravom Suda.

2. Kada se pojavi pitanje tumačenja ovog Sporazuma, odredbi akata navedenih u Dodatku I ili akata usvojenih sukladno njima koje je jednako vrijedno u svojoj biti odgovarajućim propisima Ugovora o Europskoj zajednici i aktima usvojenim sukladno Ugovoru o Europskoj zajednici, u slučaju koji se rješava na sudu ili pred sudištem partnera Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA), te ako sud ili sudište zatraži, ako smatra potrebnim omogućavanje donošenja presude sukladno Dodatku IV, Sud će donijeti odluku o tom pitanju. Partner Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA) može, odlukom donesenom sukladno Dodatku IV, odrediti do kojeg će omjera i sukladno kojim modalitetima njezini sudovi i sudišta primjenjivati tu odredbu. Takva će se odluka notificirati depozitaru i Sudu. Depozitar će o odluci obavijestiti druge ugovorne stranke.

3. Kada se, sukladno stavku 2, sud ugovorne stranke protiv čijih odluka ne postoji pravni lijek prema nacionalnom zakonu ne može pozvati na Sud, bilo kakvu presudu takvog suda ugovorna stranka u postupku će prenijeti zajedničkom odboru koji će djelovati na takav način da sačuva jedinstveno tumačenje ovog Sporazuma. Ako Zajednički odbor u roku od dva mjeseca od prvog izlaganja navedene razlike između običajnog prava Suda i presude suda te ugovorne stranke pred odborom ne uspije sačuvati jedinstveno tumačenje ovog Sporazuma, mogu se primijeniti postupci određeni u članku (20).

Novo zakonodavstvo**ČLANAK 17.**

1. Ovaj će se Sporazum prilagoditi principu zabrane diskriminacije i odredbi ovog članka i članka 18.(4) ne umanjujući pritom pravo svake ugovorne stranke da jednostrano usvoji novo zakonodavstvo ili izmijeni i dopuni svoje postojeće zakonodavstvo u području zračnog prometa ili u pridruženom području navedenom u Dodatku I. Pridružene stranke neće usvojiti niti jedno od navedenih zakonodavstava ako nije u skladu s ovim Sporazumom.

2. Čim određena ugovorna stranka usvoji novo zakonodavstvo ili izmijeni i dopuni svoje zakonodavstvo, o tome će obavijestiti druge ugovorne stranke posredstvom Zajedničkog odbora najkasnije mjesec dana nakon njegovog usvajanja. Na zahtjev bilo koje ugovorne stranke, Zajednički odbor će u roku od najviše dva mjeseca nakon toga razmijeniti mišljenja o primjeni takvog novog zakonodavstva ili izmjena i dopuna sa svrhom ispravne primjene ovog Sporazuma.

3. Zajednički će odbor:

- a) donijeti odluku revidirajući Dodatak I tako da ju integrira, u slučaju potrebe i temeljem uzajamnosti, novo zakonodavstvo ili odnosnu izmjenu i dopunu; ili
- b) donijeti odluku kojom se novo zakonodavstvo ili odnosna izmjena ili dopuna smatra sukladnom ovom Sporazumu; ili
- c) odlučiti o bilo kakvim drugim mjerama za zaštitu ispravne primjene ovog Sporazuma.

4. Glede zakonodavstva koje je usvojeno nakon potpisivanja ovog Sporazuma a prije njegovog stupanja na snagu, te o kojem su obaviještene druge ugovorne stranke, datum pozivanja na njega bit će datum primitka navedene obavijesti. Datum donošenja odluke Zajedničkog odbora ne može biti prije od šezdeset dana od stupanja ovog Sporazuma na snagu.

Zajednički odbor**ČLANAK 18.**

1. Ovim Sporazumom osnovan je Zajednički odbor koji će biti odgovoran za administraciju vezanu uz ovaj Sporazum i osigurati će njegovu pravilnu provedbu ne dovodeći u pitanje članak 15.(2.) i (3.), te članke 21. i 22. U tu će svrhu izdavati preporuke i donositi odluke u slučajevima predviđenim ovim Sporazumom. Odluke Zajedničkog odbora ugovorne će stranke staviti na snagu sukladno njihovim vlastitim propisima.

2. Zajednički će se odbor sastojati od predstavnika ugovornih stranaka.
3. Zajednički će odbor djelovati na temelju konsenzusa. Međutim, Zajednički odbor može odlučiti da propiše postupak izglasavanja većinom glasova za određena posebna pitanja.
4. U svrhu pravilnog provođenja ovog Sporazuma ugovorne stranke će razmjenjivati informacije, među ostalim, o novom zakonodavstvu ili odlukama koje su od značaja za ovaj

Sporazum, te, na zahtjev bilo koje stranke, održavat će konzultacije sa Zajedničkim odborom, uključujući i konzultacije o pitanjima društvene usklađenosti.

5. Zajednički će odbor usvojiti svoj poslovnik.
6. Partner Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA) ili Europska zajednica i njene države članice će naizmjenice predsjedati Zajedničkim odborom sukladno postupcima utemeljenim poslovnikom.
7. Predsjednik Zajedničkog odbora sazivat će sjednice Odbora barem jedanput godišnje kako bi se preispitala općenita provedba ovog Sporazuma i kad god to budu zahtijevale posebni okolnosti, na zahtjev neke ugovorne stranke. Zajednički odbor će neprestano revidirati razvoj običajnog prava Suda. S tim ciljem Europska će zajednica prenijeti partner Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA) sve presude Suda koje su značajne za primjenu ovog Sporazuma. Zajednički odbor će reagirati u roku od tri mjeseca kako bi sačuvao jedinstveno tumačenje ovog Sporazuma.
8. Zajednički odbor može odlučiti da uspostavi bilo kakvo radno tijelo koje bi mu moglo pomagati u provođenju njegovih obveza.

ČLANAK 19.

1. Odluka Zajedničkog odbora bit će obvezujuća za ugovorne stranke. Kad god odluka koju je donio Zajednički odbor sadržava zahtjev za akcijom koju ima poduzeti neka ugovorna stranka, navedena će stranka provesti potrebne mjere i o njima izvijestiti Zajednički odbor.
2. Odluke Zajedničkog odbora objavit će se u Službenom listu Europske unije kao i u službenim listovima ECAA partnera. U svakoj odluci navest će se datum njezinog provođenja od strane ugovornih stranaka i druge informacije koje će se najvjerojatnije odnositi na ekonomske operatore.

Rješavanje sporova

ČLANAK 20.

1. Zajednica, djelujući zajedno s državama članicama Europske zajednice, ili partner Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA) može izložiti sporno pitanje koje se odnosi na primjenu ili tumačenje ovog Sporazuma pred Zajedničkim odborom, osim u slučajevima kada su u ovom Sporazumu za to određeni posebni postupci.
2. Kada je spor iznesen pred Zajednički odbor prema stavku 1., stranke u sporu održat će izravne konzultacije. U slučajevima kada Europska zajednica nije stranka u sporu, jedna od stranaka u sporu na konzultacije može pozvati predstavnika Zajednice. Stranke u sporu mogu sastaviti prijedlog za rješenje koji će odmah biti predan Zajedničkom odboru. Odluke koje donese Zajednički odbor prema ovom postupku će uvažavati običajno pravo Suda.
3. Ako Zajednički odbor niti nakon četiri mjeseca od datuma od kada mu je dostavljeno spornog pitanja ne uspije donijeti odluku kojom rješava spor, stranke u sporu mogu ga predati Sudu čija će odluka nakon toga biti konačna i obvezujuća. Načini na koje se takvi sporovi mogu predati Sudu navedeni su u Dodatku IV.
4. Ako Zajednički odbor ne donese odluku o pitanju koje mu je dostavljeno u roku od četiri mjeseca, ugovorne stranke mogu poduzeti odgovarajuće zaštitne mjere sukladno člancima 21. i 22. tijekom vremenskog perioda koji nije dulji od šest mjeseci. Nakon tog razdoblja svaka ugovorna stranka može otkazati ovaj Sporazum s momentalnim učinkom. Ugovorna stranka neće poduzeti zaštitne mjere glede pitanja koje je dostavljeno Sudu, sukladno ovom Sporazumu, osim u slučajevima određenim u članku 11.(3.) ili sukladno mehanizmima navedenim u pojedinačnim aktima navedenim u Dodatku I.

Zaštitne mjere

ČLANAK 21.

Ne dovodeći u pitanje članak 11.(3.), niti procjenu sigurnosti i zaštićenosti navedenu u Protokolima ovog Sporazuma, zaštitne će se mjere ograničiti glede njihovog djelokruga i trajanja na izričito neophodne za ispravljanje situacije. Prioritet će se dati onim mjerama koje najmanje narušavaju provedbu ovog Sporazuma.

ČLANAK 22.

1. Ugovorna stranka koja razmatra poduzimanje zaštitnih mjera obavijestiti će druge ugovorne stranke o svojoj nakani posredstvom Zajedničkog odbora i pružit će im sve bitne informacije.
2. Ugovorne stranke će odmah započeti s konzultacijama unutar Zajedničkog odbora glede nalaženja zajednički prihvatljivog rješenja.
3. Ne dovodeći u pitanje članak 11.(3.), odnosno ugovorna stranka ne može poduzeti zaštitne mjere prije isteka jednog mjeseca od datuma pisane obavijesti iz stavka 1., osim u slučaju da se postupak konzultacija iz stavka 2. zaključi prije isteka navedenog vremenskog ograničenja.
4. Ugovorna stranka u sporu će, bez odlaganja, obavijestiti Zajednički odbor o mjerama koje je poduzela i pružit će mu sve mjerodavne informacije.

Otkrivanje podataka**ČLANAK 23.**

Od predstavnika, delegata i stručnjaka ugovornih stranaka, kao i službenika i drugih uposlenika koji postupaju prema ovom Sporazumu zahtijevat će se da, čak i nakon prestanka njihovih dužnosti, ne otkrivaju podatke koji su obuhvaćeni obvezom profesionalne povjerljivosti, a posebno podatke o trgovačkim društvima, njihovim poslovnim odnosima ili njihovim troškovnim komponentama.

Treće zemlje i međunarodne organizacije**ČLANAK 24.**

1. Ugovorne stranke konzultirat će se jedna s drugom u okviru Zajedničkog odbora na zahtjev bilo koje ugovorne stranke, sukladno postupcima navedenim u člancima 25. i 26.
 - (a) o pitanjima zračnog prometa o kojima se raspravljalo u međunarodnim organizacijama; i

- (b) o različitim aspektima mogućeg razvoja u odnosima između ugovornih stranaka i trećih zemalja u području zračnog prometa, te u području važnih elemenata dvostranih ili mnogostranih sporazuma zaključenih u tom području.
2. Konzultacije, kao što je navedeno u stavku 1., održavat će se najkasnije jedan mjesec nakon zahtjeva, a u žurnim slučajevima što je ranije moguće.

ČLANAK 25.

1. Glavni ciljevi konzultacija navedenih u članku 24.(I)(a) bit će:
- (a) zajedničko određivanje da li pitanja potiču probleme općeg interesa; i
 - (b) ovisno o naravi takvih problema:
 - zajedničko razmatranje da li bi se aktivnost ugovornih stranaka u međunarodnim organizacijama trebala koordinirati, ili
 - zajedničko razmatranje bilo kakvog drugog pristupa koji bi mogao biti odgovarajući.
2. Ugovorne stranke će što je prije moguće razmijeniti bilo kakve informacije koji su relevantni za ciljeve navedene u stavku 1.

ČLANAK 26.

Glavni ciljevi konzultacija predviđenih u članku 24.(1)(b) biti će preispitivanje odgovarajućih pitanja i razmatranje bilo kakvog pristupa koji bi mogao biti odgovarajući.

Prijelazni postupci

ČLANAK 27.

1. Protokoli I do IX utemeljuju prijelazne postupke i odgovarajuća razdoblja koji se primjenjuju između Europske zajednice i država članica Europske zajednice, s jedne strane i odgovarajuće pridružene stranke, s druge strane. U odnosima između Norveške ili Islanda i neke pridružene stranke primjenjivat će se isti uvjeti kao i između Europske zajednice i država članica Europske zajednice, s jedne strane i te pridružene stranke, s druge strane.

2. Tijekom prijelaznih razdoblja navedenih u stavku 1. relevantni elementi režima zračnog prijevoza između dviju pridruženih stranaka bit će određeni temeljem onog od dva moguća protokola koji se odnose na te pridružene stranke, a koji nameće veća ograničenja.
3. Postupni prijelaz svake pridružene stranke do potpune primjene Europskog zajedničkog zračnog prostora bit će predmet procjena. Procjene će provoditi Europska zajednica u suradnji s odnosnom pridruženom strankom. Kada je neka pridružena stranka uvjerena da ispunjava uvjete za završetak prijelaznog razdoblja kako je navedeno u odgovarajućem Protokolu, obavijestit će Europsku zajednicu kako bi se provela procjena.
4. Ako Europska zajednica ustanovi da su uvjeti ispunjeni, ona će obavijestiti Zajednički odbor i nakon toga odlučiti da odnosna pridružena stranka udovoljava zahtjevima za prelazak u slijedeće prijelazno razdoblje ili za potpuno uključivanje u Europski zajednički zračni prostor, već prema svakom pojedinom slučaju.
5. Ako Europska zajednica ustanovi da uvjeti nisu ispunjeni ona će o tome izvijestiti Zajednički odbor. Zajednica će preporučiti odnosnoj pridruženoj stranci posebna poboljšanja i odredit će razdoblje primjene u kojem se ta poboljšanja mogu razumno provesti. Prije kraja razdoblja primjene provest će se druga, te, ako je potrebno i daljnje procjene koje će pokazati da li su preporučena poboljšanja učinkovito i zadovoljavajuće primijenjena ili ne.

Odnosi glede dvostranih sporazuma i dogovora o zračnom prometu

ČLANAK 28.

1. Odredba ovog Sporazuma će prevladati nad odgovarajućim odredbama dvostranih sporazuma o zračnom prometu i/ili dogovora koji su na snazi između pridruženih stranaka s jedne strane i Europske zajednice, neke države članice Europske zajednice, Norveške ili Islanda s druge strane, isto kao i između pridruženih stranaka.
2. Ne dovodeći u pitanje stavak 1, tijekom prijelaznih razdoblja navedenih u članku 27., odredbe koje se odnose na vlasništvo, prometna prava, kapacitet, učestalost, tip ili promjenu zrakoplova, «*code sharing*» sporazume i formiranje cijena dvostranih sporazuma ili dogovora koji su na snazi između pridružene stranke i Europske zajednice, neke države članice Europske zajednice, Norveške ili Islanda ili između dviju pridruženih stranaka primjenjivat će se između stranaka ovog Sporazuma ukoliko je takav dvostrani sporazum i/ili dogovor fleksibilniji, u smislu slobode odnosnih zračnih prijevoznika, od odredbi primjenjivog protokola glede odnosne pridružene stranke.

3. Spor između pridružene stranke i druge ugovorne stranke glede činjenice da li su odredbe Protokola glede odnosne pridružene stranke ili dvostrani sporazumi i/ili dogovori, u pogledu potpune primjene Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA) fleksibilnije će se odrediti u okviru mehanizma za rješavanje sporova koji je utemeljen u članku 20. Sporovi o činjenici kako odrediti odnose između proturječnih protokola riješit će se na isti način.

Stupanje na snagu, revidiranje, prestanak i druge odredbe

ČLANAK 29. Stupanje na snagu

1. Ovaj Sporazum podliježe ratifikaciji ili odobrenju od strane potpisnica u skladu s njihovim vlastitim postupcima. Isprave o ratifikaciji ili odobrenju polažu se u Glavnom tajništvu Vijeća Europske unije (depozitar) koje će o tome obavijestiti sve ostale potpisnice kao i Međunarodnu organizaciju civilnog zrakoplovstva.
2. Ovaj Sporazum stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca od datuma pohrane instrumenata ratifikacije ili odobrenja Europske zajednice i država članica Europske zajednice i barem jedne pridružene stranke. Za svaku potpisnicu koja ratificira ili odobri ovaj Sporazum nakon toga datuma, on stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca od polaganja isprave o ratifikaciji ili odobrenju te potpisnice.
3. Ne dovodeći u pitanje stavak 1. i 2., Europska zajednica i njene države članice i barem jedna pridružena stranka mogu odlučiti da između sebe privremeno primjenjuju ovaj Sporazum od datuma njegovog potpisivanja, sukladno s primjenom nacionalnog zakonodavstva, obavještavajući o tome depozitara koji će o tome obavijestiti ostale potpisnice.

ČLANAK 30. Revidiranje

Ovaj Sporazum bit će ponovno razmotren na zahtjev bilo koje ugovorne stranke i bilo kojim povodom pet godina nakon njegovog stupanja na snagu.

ČLANAK 31. Prestanak

1. Svaka ugovorna stranka može otkazati ovaj Sporazum obavijesti danom depozitaru koji će o tom otkazu obavijestiti druge ugovorne stranke i Međunarodnu organizaciju civilnog zrakoplovstva. Ako ovaj Sporazum otkáže Europska zajednica i države članice Europske zajednice on će prestati biti na snazi godinu dana nakon datuma obavijesti. Ako ovaj Sporazum otkáže neka druga ugovorna stranka on će prestati biti na snazi samo za tu ugovornu stranku godinu dana nakon datuma obavijesti. Međutim, zračni promet koji se odvija na datum isteka ovog Sporazuma može se nastaviti do kraja sezone reda letenja Međunarodne udruge zračnih prijevoznika (IATA) u koju pada datum isteka.
2. Nakon pristupanja neke pridružene stranke Europskoj uniji ta će stranka, posljedično tome, a i prema ovom Sporazumu prestati biti pridružena stranka te će umjesto toga postati država članica Europske unije.
3. Ovaj će Sporazum prestati biti na snazi ili će se obustaviti glede neke pridružene stranke ako sporazum o pridruživanju koji se odnosi na tu stranku prestane biti na snazi ili ako se obustavi.

ČLANAK 32. Proširenje Europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA)

Europska zajednica može zatražiti od bilo koje države ili organizacijske jedinice koja je spremna prilagoditi svoje zakone s područja zračnog prometa i uz to vezanih pitanja da budu uskladivi sa zakonima Zajednice, te s kojom je Zajednica uspostavila ili uspostavlja okvir bliske gospodarske suradnje, kao što je sporazum o pridruživanju, da sudjeluje u Europskom zajedničkom zračnom prostoru (ECAA). S tim će ciljem i sukladno tome ugovorne stranke izmijeniti i dopuniti ovaj Sporazum.

ČLANAK 33. Zračna luka Gibraltar

1. Smatra se da se primjenom ovog Sporazuma na zračnu luku Gibraltar ne dovodi u pitanje niti pravni status Kraljevine Španjolske kao niti pravni status Velike Britanije glede njihova spora oko suvereniteta nad teritorijem na kojem se zračna luka nalazi.
2. Primjena ovog Sporazuma na zračnu luku Gibraltar obustavit će se do početka operativne primjene sporazuma iz Zajedničke deklaracije ministara vanjskih poslova Kraljevine Španjolske i Velike Britanije od 2. prosinca 1987. godine.

ČLANAK 34.
Jezici

Ovaj Sporazum sastavljen je u jednom izvorniku na službenim jezicima institucija Europske unija i jezicima ugovornih stranaka koje nisu Europska zajednica i njene države članice, pri čemu su svi tekstovi jednako vjerodostojni.

Kao potvrdu navedenog, dolje potpisani opunomoćenici, propisno ovlašteni za navedeno, potpisali su ovaj Sporazum:

DODATAK I**Propisi primjenjivi na civilno zrakoplovstvo**

“*Primjenjive odredbe*” slijedećih akata Europske zajednice primjenjivat će se sukladno Glavnom sporazumu i Dodatku II na horizontalne prilagodbe osim ako kasnije nije drugačije navedeno u ovom Dodatku ili u Protokolima I do IX. Za mjesta na kojima je neophodno u daljnjem su tekstu utemeljene posebne prilagodbe za svaki pojedini akt:

A. Pristup tržištu i uz to vezana pitanja**Br. 2407/92**

Uredba Vijeća (EEC) br. 2407/92 od 23. srpnja 1992. godine o izdavanju dozvola zračnim prijevoznicima

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 18. i Dodatak osim za pozivanje u člancima od 13.(3.) do 226. (prije 169.) Ugovora o Europskoj zajednici

Br. 2408/92

Uredba Vijeća 2408/92 od 23. srpnja 1992. godine o pristupu zračnih prijevoznika Zajednice zračnim linijama unutar Zajednice

kako je izmijenjena i dopunjena ili prilagođena

- Člankom 29. Akta koji se odnosi na uvjete pristupa Republike Austrije, Republike Finske i Kraljevine Švedske;
- Odlukom Zajedničkog odbora europskog gospodarskog prostora (EEA) br. 7/94 od 21. ožujka 1994. godine kojom se mijenja i dopunjuje Protokol 47. i određeni Prilozi EEA Sporazuma;
- Člankom 20. Akta koji se odnosi na uvjete pristupa Republike Češke, Republike Estonije, Republike Cipar, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije i Slovačke Republike, te prilagodbe Ugovorima na temelju kojih je Europska Unija utemeljena, u daljnjem tekstu "Akt o pristupanju iz 2003"

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 15. i Dodatak I, II i III

Br. 2409/92

Uredba Vijeća (EEC) br. 2409/92 od 23. srpnja 1992. godine o vozarinama i stopama za zračni prijevoz

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 10.

Br. 95/93

Uredba Vijeća (EEC) br. 95/93 od 18. siječnja 1993. godine o zajedničkim propisima o raspodjeli vremenskih blokova (slotova) po zračnim lukama Zajednice kako je izmijenjena i dopunjena

- Uredbom (EC) br. 894/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. svibnja 2002. godine kojom se izmjenjuje i dopunjuje Uredba Vijeća (EEC) br. 95/93
- Uredbom (EC) br.1554/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. srpnja 2003. godine kojom se izmjenjuje i dopunjuje Uredba Vijeća (EEC) br. 95/93
- Uredbom (EC) br. 793/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. godine kojom se izmjenjuje i dopunjuje Uredba Vijeća (EEC) br. 95/93

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 12. i 14.a(2)

Što se tiče primjene članka 12.(2.), izraz "Komisija" glasit će "Zajednički odbor".

Br. 96/67

Direktiva Vijeća 96/97/EC od 15. listopada 1996. godine o pristupu tržištu koje se bavi zemaljskim uslugama zrakoplovima u zračnim lukama Zajednice.

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 25. i Dodatak

Što se tiče primjene članka 10. izraz "države članice" glasit će "države članice Europske zajednice".

Što se tiče primjene članka 20.(2.) izraz "Komisija" glasit će "Zajednički odbor".

Br. 785/2004

Uredba (EC) br. 785/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. godine o zahtjevima za osiguranjima prema zračnim prijevoznicima i operatorima zrakoplova.

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 8., i 10.(2.)

B. Upravljanje zračnim prometom**Br. 549/2004**

Uredba (EC) br. 549/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. godine kojom se uspostavlja okvir za kreiranje jedinstvenog europskog zračnog prostora (okvirna Uredba)

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 4., 6., i 9. do 14.

Br. 550/2004

Uredba (EC) br. 550/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. godine o pružanju usluga zračne plovidbe na jedinstvenom europskom zračnom prostoru (Uredba o pružanju usluga)

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 19., Dodaci I i II

Br. 551/2004

Uredba (EEC) br. 551/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. godine o organizaciji i korištenju zračnog prostora na Jedinstvenom europskom zračnom prostoru (Uredba o zračnom prostoru)

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 11.

Br. 552/2004

Uredba (EC) br. 552/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. godine o interoperabilnosti u mreži upravljanja Europskim zračnim prometom (Uredba o interoperabilnosti)

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 12., Dodaci I do V

Br. 2096/2005

Uredba Komisije (EC) br. 2096/2005 od 20. prosinca 2005 kojom se uspostavljaju zajednički zahtjevi za osiguranje usluga zračne plovidbe

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 9., Dodaci I do V

Br. 2150/2005

Uredba Komisije (EC) br. 2150/2005 od 23. prosinca 2005 kojom se uspostavljaju zajednička pravila za fleksibilnu uporabu zračnog prostora.

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 9., Dodatak

C. Odredbe o zrakoplovnoj sigurnosti

Br. 3922/91

Uredba Vijeća (EEC) br. 3922/91 od 16. prosinca 1991. godine o usklađivanju tehničkih zahtjeva i administrativnih postupaka u području civilnog zrakoplovstva

kako je izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom Komisije (EC) br. 2176/96 od 13. studenog 1996. godine izmjenjujući i dopunjujući Uredbu Vijeća (EC) o znanstvenom i tehničkom napretku br. 3922/91

- Uredbom Komisije (EC) br. 1069/1999 od 25. svibnja 1999. godine kojom se usvaja Uredba Vijeća o znanstvenom i tehničkom napretku (EEC) br. 3922/91
- Uredbom Komisije (EC) br. 2871/2000 od 28. prosinca 2000. godine kojom se usvaja Uredba Vijeća (EC) o znanstvenom i tehničkom napretku br. 3922/91 o usklađivanju tehničkih zahtjeva i administrativnih postupaka u području civilnog zrakoplovstva
- Uredbom (EC) br. 1592/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. srpnja 2002. godine o zajedničkim propisima u području civilnog zrakoplovstva i utemeljenja Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 10., 12. do 13. s iznimkom članka 4.(1.) i članka 8.(2.), (druga rečenica), Dodaci I do III

Što se tiče primjene članka 12. "Države članice" glasit će "Države članice Europske zajednice".

Br. 94/56/EC

Direktiva Vijeća 94/56/EC od 21. studenog 1994. godine kojom su utvrđuju temeljni principi rukovođenja istragama nesreća i neželjenih događaja u civilnom zrakoplovstvu

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 12.

Što se tiče primjene članka 9. i 12. izraz "Komisija" će glasiti "sve druge ugovorne stranke ECAA Sporazuma".

Br. 1592/2002

Uredba (EC) br. 1592/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. srpnja 2002. godine o zajedničkim propisima u području civilnog zrakoplovstva i utemeljenju Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva

kako je izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom (EC) br. 1643/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. srpnja 2003. godine kojom se izmjenjuje i dopunjuje Uredba (EC) br. 1592/2002
- Uredbom Komisije (EC) br. 1701/2003 od 24. rujna 2003. godine kojom se prilagođava članak 6. Uredbe (EC) br. 1592/2002

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 57., Dodatak I i II

Br. 2003/42

Direktiva 2003/42/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2003. godine o izvještavanju o događajima u civilnom zrakoplovstvu

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 11., Dodatak I i II

Br. 1702/2003

Uredba Komisije (EC) br. 1702/2003 od 24. rujna 2003. godine kojom se utemeljuju propisi o zračnoj plovidbenosti zrakoplova, te davanju potvrda o utjecaju zrakoplova i vezanih proizvoda, dijelova i uređaja na okoliš, kao i izdavanje potvrda organizacijama za njihovo projektiranje i proizvodnju

kako je izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom Komisije (EC) br. 381/2005 od 7. ožujka 2005. godine kojom se izmjenjuje i dopunjava Uredba (EC) br. 1702/2003

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 4. Dodatak. Prijelazna vremenska razdoblja na koja se poziva u ovoj Uredbi odredit će Zajednički odbor.

Br. 2042/2003

Uredba Komisije (EC) br. 2042/2003 od 20. studenog 2003. godine o neprekidnosti zračne plovidbenosti zrakoplova i zrakoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja, te o odobravanju organizacija i osoblja uključenih u te zadatke

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 6., Dodatak I do IV

Br. 104/2004

Uredba Komisije (EC) br. 104/2004 od 22. siječnja 2004. godine kojom se utemeljuju propisi o organizaciji i sastavu Prizivnog vijeća Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 7. i Dodatak

Br. 488/2005

Uredba Komisije (EC) br. 488/2005 od 21. ožujka 2005. godine o naknadama i naplatama koje nameće Agencija za sigurnost europskog zrakoplovstva

Br. 2111/2005

Uredba (EC) br. 2111/2005 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2005. o ustanovljenju liste od strane Zajednice onih zračnih prijevoznika koji su podvrgnuti zabrani operiranja unutar Zajednice i o informiranju putnika u zračnom prometu o točnom nazivu zračnog prijevoznika koji obavlja let i kojom se ukida Članak 9. Direktive 2004/36/EC.

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 13., Dodatak

D. Zaštita zračnog prometa

Br. 2320/2002

Uredba (EC) br. 2320/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2002. godine kojom se utemeljuju zajednički propisi u području odredbi o sigurnosti civilnog zrakoplovstva

kako je izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom (EC) br. 849/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. godine koja izmjenjuje i dopunjuje Uredbu (EC) br. 2320/2002

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 12. i Dodatak

Br. 622/2003

Uredba Komisije (EC) br. 622/2003 od 4. travnja 2003. godine kojom se utemeljuju mjere za provedbu osnovnih zajedničkih standarda o zrakoplovnog sigurnosti

kako je izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom Komisije (EC) br. 68/2004 od 15. siječnja 2004. godine kojom se izmjenjuje i dopunjuje Uredba Komisije (EC) br. 622/2003
- Uredbom Komisije (EC) br. 781/2005 od 24. svibnja 2005. kojom se izmjenjuje i dopunjuje Uredba Komisije (EC) br. 622/2003
- Uredbom Komisije (EC) br. 857/2005 od 6. lipnja 2005. godine kojom se izmjenjuje i dopunjuje Uredba Komisije (EC) br. 622/2003

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 5. i Dodatak

Br. 1217/2003

Uredba Komisije (EC) br. 1217/2003 od 4. srpnja 2003. godine kojom se utemeljuju zajedničke specifikacije za program upravljanja kvalitetom unutar nacionalnih civilnih zrakoplovstava

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 11., Dodatak I i II

Br. 1486/2003

Uredba Komisije (EC) br. 1486/2003 od 22. kolovoza 2003. godine kojom se utvrđuju postupci pregleda Komisije na području sigurnosti civilnog zrakoplovstva

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 16.

Br. 1138/2004

Uredba Komisije (EC) br. 1138/2004 od 21. lipnja 2004. godine kojom se utemeljuje zajednička definicija kritičnih dijelova sigurnosno ograničenih područja u zračnim lukama

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 8.

E. Okoliš**Br. 89/629**

Direktiva Vijeća 89/629/EEC od 4. prosinca 1989. godine o ograničenju emitiranja buke civilnih mlaznih zrakoplova koji nisu nadzvučni.

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 8.

Br. 92/14

Direktiva Vijeća 92/14/EEC od 2. ožujka 1992. godine o ograničavanju obavljanja zračnog prometa od strane zrakoplova koji su pokriveni Dijelom II, Poglavlje 2., Knjiga 1. Dodatka 16. Konvencije o Međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, drugo izdanje (1988. godine)

kako je izmijenjena i dopunjena:

- Direktivom Vijeća 98/20/EC od 30. ožujka 1998. godine kojom se izmjenjuje i dopunjava Direktiva 92/14/EC
- Direktivom Komisije 1999/28/EC od 21. travnja 1999. godine kojom se izmjenjuje i nadopunjava dodatak Direktivi Vijeća 92/14/EC
- Uredba Komisije (EC) br. 991/2001 od 21. svibnja 2001. godine koja izmjenjuje i nadopunjava Dodatak Direktivi Vijeća 92/14/EC

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 11. i Dodatak

Br. 2002/30

Direktiva 2002/30/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 26. ožujka 2002. godine o uspostavi propisa i postupaka za uvođenje ograničenja buke pri obavljanju zračnog prometa na zračnim lukama Zajednice
Izmijenjeno, dopunjeno ili prihvaćeno "Aktom o pristupanju iz 2003."

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 15., Dodatak I i II

Br. 2002/49

Direktiva 2002/49/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 25. lipnja 2002. godine koja se odnosi na ocjenu i upravljanje utjecaja buke na okoliš

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 16., Dodatak I do IV

F. Socijalni aspekti**Br. 1989/391**

Direktiva Vijeća 89/391/EC od 12. lipnja 1989. godine o uvođenju mjera za poticanje unaprjeđenja glede sigurnosti i zdravlja radnika na radu

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 16., i 18. – 19.

Br. 2003/88

Direktiva 2003/88/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenog 2003. godine glede određenih aspekata organizacije glede radnog vremena

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 19., 21. do 24. i 26. do 29.

Br. 2000/79

Direktiva Vijeća 2000/79/EC od 27. studenog 2000. godine koja se odnosi na Europski sporazum o organizaciji radnog vremena mobilnih radnika u civilnom zrakoplovstvu koji su zaključile Udruga europskih zračnih prijevoznika (Association of European Airlines - AEA), Udruženja europskih radnika u prometu - ETF), Europska udruga letačkog osoblja pilotskih kabina (European Cockpit Association (ECA)), Udruga europskih regionalnih zračnih prijevoznika (European Regions Airline Association - ERA), te Udruga međunarodnih zračnih prijevoznika (International Air Carrier Association - IACA)

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 5.

G. Zaštita korisnika**Br. 90/314**

Direktiva Vijeća 90/314/EEC od 13. lipnja 1990. godine o putovanju u paket programu, godišnjem odmoru u paket programu i kružna putovanja u paket programu.

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 10.

Br. 92/59

Direktiva Vijeća 92/59/EEC od 29. lipnja 1992. godine o općoj sigurnosti proizvoda

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 19.

Br. 93/13

Direktiva Vijeća 93/13/EEC od 5. travnja 1993. godine o pristranim uvjetima u korisničkim ugovorima

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 10. i Dodatak

Što se tiče primjene članka 10., izraz “Komisija” će glasiti “sve druge ugovorne stranke europskog zajedničkog zračnog prostora (ECAA)”.

Br. 95/46

Direktiva 95/46/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. godine o zaštiti osoba glede obrade osobnih podataka i slobodnog kretanja takvih podataka

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 34.

Br. 2027/97

Uredba Vijeća (EC) br. 2027/97 od 9. listopada 1997. godine o odgovornosti zračnog prijevoznika u slučaju nesreća

kako je izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom (EC) br. 889/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. svibnja 2002. godine kojom se izmjenjuje i dopunjava Uredba Vijeća (EC) br. 2027/97

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 8.

Br. 261/2004

Uredba (EC) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. godine kojom se utemeljuju zajednički popisi o naknadi i pomoći putnicima u slučaju odbijanja ukrcaja i otkazivanja ili dugog kašnjenja letova i kojom se ukida Uredba (EC) br. 295/91

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 17.

H. Drugi zakoni

Br. 2299/1989

Uredba Vijeća (EEC) br. 2299/1989 od 24. srpnja 1989. godine o kodeksu o radu sustava za računalne rezervacije

kako je izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom Vijeća (EC) br. 3089/93 od 29. listopada 1993. godine kojom se izmjenjuje i dopunjava Uredba (EC) br. 2299/89
- Uredba Vijeća (EC) br. 323/1999 od 8. veljače 1999. godine kojom se izmjenjuje i dopunjava Uredba (EC) br. 2299/89

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 22. i Dodatak

Br. 91/670

Direktiva Vijeća br. 91/670/EEC od 16. prosinca 1991. godine o uzajamnom prihvaćanju osobnih dozvola za obnašanje dužnosti u civilnom zrakoplovstvu

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 8. i Dodatak

Br. 3925/91

Uredba Vijeća (EC) br. 3925/91 od 19. prosinca 1991. godine koja se odnosi na ukidanje kontrola i formalnosti primjenjivih na ručnu prtljagu i prtljagu koja se unosi u kabinu osoba koje lete na letovima unutar Zajednice i prtljagu osoba koje lete preko mora unutar Zajednice

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 5.

Br. 437/2003

Uredba (EC) br. 437/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2003. godine o statističkim prihodima od prijevoza putnika, tereta i pošte zrakom

kako je izmijenjena i dopunjena:

- Uredbom Komisije (EC) br. 1358/2003 od 31. srpnja 2003. godine kojom se uvodi, izmjenjuje ili dopunjuje Uredba (EC) br. 437/2003 Europskog parlamenta i Vijeća.

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 11., Dodaci I i II

Br. 1358/2003

Uredba Komisije (EC) br. 1358/2003 od 31. srpnja 2003. godine kojom se uvodi Uredba (EC) br. 437/2003 Europskog parlamenta i Vijeća o statističkim prihodima od prijevoza putnika, tereta i pošte zrakom i izmjenjuje i dopunjava Dodatak I i II te uredbe

Primjenjive odredbe: Članci 1. do 4., Dodatak I do III

Br. 2003/96

Direktiva Vijeća 2003/96/EC od 27. listopada 2003. godine kojom se restrukturira okvir Zajednice za naplatu poreza na energetske proizvode i električnu struju

Primjenjive odredbe: Članak 14.(1.)(b) i (2).

DODATAK II

Horizontalne prilagodbe i određena proceduralna pravila

Odredbe akata navedenih u Dodatku I primjenjivat će se sukladno Sporazumu i točkama 1. do 4. ovog Dodatka, ako drugačije nije određeno u Dodatku I. Posebne prilagodbe potrebne za pojedine akte navedene su u Dodatku I.

Ovaj Sporazum biti će primjenjiv u skladu s proceduralnim pravilima određenim u točkama 5. i 6. ovog Dodatka.

1. UVODNI DIJELOVI AKATA

Preambule navedenih akata nisu prihvaćene za svrhu ovog Sporazuma. One su primjenjive u omjeru koji je neophodan za ispravno tumačenje i primjenu odredbi sadržanih u tim aktima u okviru ovog Sporazuma.

2. POSEBNI IZRAZI IZ AKATA

Slijedeći izrazi koji su korišteni u aktima navedenim u Dodatku 1. glasit će kako slijedi:

- a) izraz “Zajednica” će glasiti “Europski zajednički zračni prostor”;
- b) izrazi “zakon zajednice”, “zakonodavstvo zajednice”, “instrumenti zajednice” i “Ugovor o Europskoj zajednici” glasit će “Sporazum o europskom zajedničkom zračnom prostoru”;
- c) izraz “zračna luka Zajednice” glasit će “zračna luka smještena u europskom zajedničkom zračnom prostoru”;
- d) izraz “službeni list Europskih zajednica” ili “službeni list Europske unije” glasit će “službeni list ugovornih stranaka”
- e) izraz «zračni prijevoznik Zajednice» glasit će «zračni prijevoznik Europskog zajedničkog zračnog prostora»;

3. POZIVANJA NA DRŽAVE ČLANICE

Ne umanjujući važnost točke 4. ovog članka, kada god akti navedeni u Dodatku 1. sadrže pozivanje na “državu članicu (države članice)”, smatrat će se da pozivanje uključuje osim država članica Europske zajednice, već i partnere Europskog zajedničko zračnog prostora.

4. ODREDBE O ODBORIMA EUROPSKE KOMISIJE I KONZULTACIJAMA PRIDRUŽENIH STRANAKA

Europska će komisija konzultirati stručnjake pridruženih stranaka i dat će im priliku da daju svoj savjet svaki put kada navedeni akti predviđaju konzultacije Europske komisije Odbora Europske Zajednice, te priliku da daju svoj savjet i mišljenje.

Svaka će se konzultacija sastojati od sastanka kojim će predsjedavati Europska komisija i koji će se odvijati unutar Zajedničkog odbora na poziv Europske komisije prije konzultacija odgovarajućeg Odbora Europske zajednice. Europska komisija će pružiti sve potrebne informacije svakoj pridruženoj stranci barem dva tjedna prije sastanka, osim ako posebni uvjeti ne budu zahtijevali kraće vrijeme, sa svim potrebnim informacijama.

Pozvat će se pridružene stranke da predaju svoja viđenja Europskoj komisiji. Europska komisija će povesti računa o savjetima koje su joj pružile pridružene stranke.

Odredbe iz gornjeg teksta neće se primjenjivati na primjenu propisa o tržišnom nadmetanju navedenih u ovom Sporazumu koje će uređivati posebni postupci konzultacija navedene u Dodatku III.

5. SURADNJA I RAZMJENA INFORMACIJA

Kako bi se olakšalo provođenje odgovarajućih ovlasti nadležnih tijela ugovornih stranaka takva će tijela na zahtjev uzajamno razmjenjivati sve informacije potrebne za pravilno provođenje ovog Sporazuma.

6. POZIVANJE NA JEZIKE

Ugovorne će stranke imati pravo koristiti, u postupcima utemeljenim u okviru ovog Sporazuma i ne dovodeći u pitanje Dodatak IV, bio koji službeni jezik institucija Europske unije ili neke druge ugovorne stranke. Međutim, ugovorne su stranke svjesne da korištenje engleskog olakšava postupke. Ako se u službenom dokumentu koristi jezik koji nije službeni jezik institucija Europske unije, istovremeno će se predati i prijevod na službeni jezik institucija Europske unije, uzimajući u obzir odredbu navedenu u prethodnoj rečenici. Ako država stranka Sporazuma namjerava koristiti, u govornim postupcima, jezik koji nije službeni jezik institucija Europske unije, država stranka će osigurati simultano tumačenje na engleski jezik.

DODATAK III**Propisi o tržišnom nadmetanju i državnoj potpori
navedeni u članku 14 Glavnog sporazuma***Članak 1.**Državni monopoli*

Pridružena stranka će postepeno prilagođavati državne monopole gospodarske naravi na takav način da osiguraju, do kraja razdoblja navedenog u Protokolu ovog Sporazuma koji sadrži prijelazne mjere glede te pridružene stranke, da ne postoji diskriminacija glede uvjeta pod kojima se nabavlja roba i pod kojima se tom robom trguje između državljana ugovornih stranaka. Zajednički odbor će biti obaviješten o mjerama koje su usvojene da bi se ostvario taj cilj.

*Članak 2**Usklađivanje državne potpore i zakonodavstva tržišnog natjecanja*

1. Ugovorne stranke prihvaćaju važnost usklađivanja postojećeg zakonodavstva o državnim potporama i tržišnom nadmetanju pridruženih stranaka zakonodavstvu Europske zajednice. Pridružene stranke će nastojati osigurati postupno prilagođavanje njihovih postojećih i budućih zakona o državnoj potpori i tržišnom nadmetanju kako bi bili kompatibilni s pravnom stečevinom Europske zajednice.

2. Ovo će usklađivanje početi nakon stupanja ovog Sporazuma na snagu i postupno će se proširivati na sve elemente odredbi o državnoj potpori i tržišnom natjecanju Europske zajednice navedenih u ovom Dodatku do kraja drugog razdoblja navedenog u Protokolu ovog Sporazuma koji sadrži prijelazne mjere glede te pridružene stranke. Pridružena će stranka isto tako definirati, u dogovoru s Europskom komisijom, načine praćenja provođenja aktivnosti usuglašavanja zakonodavstva i provođenja zakona koje se imaju provesti.

*Članak 3.**Pravila tržišnog nadmetanja i druge gospodarske odredbe*

1. Slijedeće je nespojivo s pravilnom primjenom ovog Sporazuma, u omjeru u kojem može utjecati na trgovinu između dviju ili više ugovornih stranaka:

(i) svi sporazumi između poduzeća, odluke udruga pouzeća i usklađena praksa između poduzeća koja imaju kao svoj cilj ili učinak sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja;

(ii) zlouporaba vladajućeg položaja od strane jednog ili više poduzeća na državnim područjima ugovornih stranaka u cijelosti ili na njihovom znatnom dijelu;

(iii) bilo kakva državna potpora koja narušava ili prijeti narušavanjem tržišnog natjecanja dajući prednost određenim poduzećima ili određenim proizvodima.

2. Bilo kakva praksa suprotna ovom članku procjenjivat će se na temelju kriterija proizašlih iz primjene propisa o tržišnom nadmetanju primjenjivih u Europskoj zajednici, a posebno iz članka 81., 82., 86. i 87. Ugovora kojim je utemeljena Europska Zajednica i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Europske zajednice.

3. Svaka pridružena stranka će osigurati da se nekom operativno nezavisnom javnom tijelu povjere ovlasti neophodne za potpunu primjenu stavka 1. (i) i (ii), glede privatnih i javnih poduzeća i poduzeća kojima su dodijeljena posebna prava.

4. Svaka pridružena stranka utemeljit će operativno nezavisno tijelo kojem će povjeriti ovlasti neophodne za potpunu primjenu stavka 1. (iii). Ovo će tijelo imati, *među ostalim*, ovlasti da odobri program državnih potpora i pojedinačnih potpora sukladno stavku 2., kao i ovlasti da nalože povrat državne potpore koja je nezakonito dodijeljena.

5. Svaka će ugovorna stranka osigurati transparentnost na području držanih potpora, *među ostalim*, predajući drugoj ugovornoj stranci redovito godišnje izvješće, ili neko drugo jednakovrijedno izvješće, pridržavajući se metodologije i podnošenja pregleda Europske zajednice o državnim potporama. Na zahtjev jedne ugovorne stranke, druga će joj ugovorna stranka dostaviti podatke o određenim pojedinačnim slučajevima javne potpore.

6. Svaka pridružena stranka će sastaviti sveobuhvatan popis programa potpore koji je uspostavljen prije utemeljenja tijela navedenog u stavku 4. i takve će programe potpore uskladiti s kriterijima navedenim u stavku 2.

7. (a) U svrhu primjene odredbi stavka 1. (iii), ugovorne stranke prihvaćaju da će tijekom razdoblja navedenog u Protokolu ovog Sporazuma koji sadrži prijelazne mjere glede te pridružene stranke, procijeniti bilo koju javnu potporu koju je dodijelila pridružena stranka uzevši u obzir da će se ta pridružena stranka smatrati područjem identičnim onim područjima Europske zajednice opisanim u članku 87.3.(a) Ugovora o osnivanju Europske zajednice.

(b) Do kraja prvog razdoblja navedenog u Protokolu ovog Sporazuma koji sadrži prijelazne mjere glede pridružene stranke, ta će stranka predati Europskoj komisiji svoje iznose bruto društvenog proizvoda po glavi stanovnika usklađene na razini NUTS-a II. Tijelo navedeno u stavku 4. i Europska komisija će zatim zajedno ocijeniti podobnost regija te pridružene stranke, kao i maksimalne iznose potpore glede tih regija kako bi se izradila karta regionalnih potpora na temelju odgovarajućih smjernica Europske zajednice.

8. Ukoliko neka od ugovornih stranaka smatra da određena praksa nije sukladna uvjetima iz stavka 1., ona može poduzeti odgovarajuće mjere nakon konzultacija unutar Zajedničkog odbora ili trideset dana nakon upućivanja na takve konzultacije.

9. Ugovorne stranke će razmjenjivati informacije uzimajući u obzir ograničenja nametnuta zahtjevima glede profesionalne i poslovne povjerljivosti.

DODATAK IV

Obraćanje Sudu Europske zajednice

1. Opći principi glede članka 16. ovog Sporazuma

1. Postupci koje je uspostavio Sud Europske zajednice, u daljnjem tekstu „Sud“, za obraćanje u svezi s preliminarnim sudskim odlukama unutar Europske zajednice primjenjivat će se u mjeri u kojoj je prikladno. Povrh preliminarnih sudskih odluka, sud ili sudište države stranke primjenjivat će tumačenje koje je donio Sud.
2. Ugovorne stranke će imati, unutar djelokruga ovog Sporazuma, ista prava da predaju svoje primjedbe Sudu kao i države članice Europske zajednice.

2. Opseg i način postupka utemeljene u članku 16.(2.) Sporazuma

1. Kada, sukladno drugoj rečenici članka 16.(2.), država stranka usvoji odluku o opsegu i načinu obraćanja Sudu, ta će odluka specificirati da će ili:
 - (a) bilo koji sud ili sudište države stranke protiv čijih odluka nema pravnog lijeka prema nacionalnom zakonu zatražiti od Suda da pruži preliminarnu sudsku odluku o pitanju koje je proizašlo iz slučaja koji se rješava pred tim sudom i koji se odnosi na valjanost ili tumačenje akta navedenog u članku 16.(2.) ako taj sud ili sudište smatra da je odluka o tom pitanju neophodna da bi se omogućilo donošenje presude, ili
 - (b) bilo koji sud ili sudište te države stranke može zatražiti Sud da izda preliminarnu sudsku odluku o pitanju koje je podignuto pred tim sudom i koje se odnosi na valjanost ili tumačenje nekog akta navedenog u članku 16.(2.) ako taj sud ili sudište smatra da je odluka o pitanju neophodna da bi mu omogućila donošenje presude.
2. Načini primjene članka 16.(2.) temeljit će se na principima navedenim u pravnim odredbama koje uređuju rad Suda, uključujući odgovarajuće odredbe Ugovora o Europskoj zajednici, statut i poslovnik Suda, kao i običajno pravo potonjeg. U slučaju da donese odluku o načinima primjene ove odredbe, država stranka će isto tako uzeti u obzir praktične smjernice koje je izdao Sud u pisanoj obavijesti o informacijama o pozivanjima nacionalnih sudova na preliminarne sudske odluke.

3. Obraćanje sukladno članku 20.(3.) Sporazuma

Sud će smatrat sporove predane mu sukladno članku 20.(3.), na isti način kao i one koji su mu predani sukladno članku 239. Ugovora o Europskoj zajednici.

4. Obraćanje Sudu i jezici

Ugovorne stranke će imati pravo koristiti, u postupcima pred Sudom uspostavljenim unutar djelokruga ovog Sporazuma, bilo koji službeni jezik institucija Europske unije ili neke druge ugovorne stranke. Ako se neki jezik koji nije službeni jezik institucija Europske unije koristi u službenom dokumentu, istovremeno će se predati i njegov prijevod na francuski jezik. Ako država stranka Sporazuma namjerava koristiti, u govornom postupku, jezik koji nije službeni jezik institucija Europske unije, država stranka će osigurati simultano tumačenje na francuski jezik.

DODATAK VProtokol I**Prijelazni dogovori između Europske zajednice
i država članica Europske zajednice s jedne strane
i Republike Albanije s druge strane***Članak 1.***Prijelazna razdoblja**

- (1) Prvo prijelazno razdoblje trajat će od stupanja na snagu ovog Sporazuma do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2.(1.) ovog Protokola od strane Republike Albanije, u daljnjem tekstu navođenoj kao «Albanija», što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.
- (2) Drugo prijelazno razdoblje trajat će se od svršetka prvog prijelaznog razdoblja do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2.(2.) od strane Albanije što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.

*Članak 2.***Uvjeti za tranziciju**

- (1) Do kraja prvog prijelaznog razdoblja Albanija će
- i. biti punopravna članica Zajedničkih zrakoplovnih vlasti (Joint Aviation Authorities) i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zrakoplovnoj sigurnosti kako su navedene u Dodatku I;
 - ii. primijeniti ECAC-ov Dokument 30 i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zaštiti zračnog prometa kako su navedene u Dodatku I;
 - iii. primijeniti Uredbu (EEC) br. 3925/91 (o ukidanju kontrola koje se odnose na kabinu i držanje ručne prtljage), Uredbu (EEC) br. 2409/92 (o pristojbama i stopama usluga zračnog prijevoza), Direktivu 94/56/EC (o istraživanju nesreća), Uredbu (EC) br. 2027/97 (o odgovornosti zračnog prijevoznika u slučaju nesreće), Direktivu 2003/42/EC (o izvještavanju o događajima), Uredbu (EC) br. 261/2004 (o odbijenom ukrcaju ili utovaru), Direktivu 2000/79/EC (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i Direktivu 2003/88/EC (o radnom vremenu) kako je navedeno u Dodatku I;
 - iv. odvojiti pružatelja usluga zračnog prijevoza od nacionalnog zakonodavnog tijela, utemeljiti nacionalno nadzorno tijelo za obavljanje zračnog prijevoza, početi reorganizirati svoj zračni prostor u funkcionalni blok ili blokove i primijeniti fleksibilno korištenje zračnog prostora;

- v. ratificirati Konvenciju radi Ujednačavanja određenih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu (Montrealska konvencija),
 - vi. postići dostatan napredak u primjeni odredbi o državnoj potpori i tržišnom natjecanju koje su uključene u Sporazum i navedene u članku 14.(1.) Glavnog sporazuma ili u Dodatku III, što god od navedenoga da je primjenjivo.
- (2) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja Albanija će primijeniti ovaj Sporazum uključujući sve zakonske odredbe navedene u Dodatku I.

Članak 3.
Prijelazni dogovori

- (1) Bez obzira na članak 1.(1.) Glavnog sporazuma,
- (a) Tijekom prvog prelaznog razdoblja:
 - i. Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Albanija dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između bilo kojeg mjesta u Albaniji i bilo kojeg mjesta u državi članici Europske zajednice;
 - ii. Nad zračnim prijevoznicima Zajednice ni Albanija niti njezini državljani neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu, a nad zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Albanija ni države članice Europske zajednice niti njezini državljani neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu.
 - (b) Tijekom drugog prijelaznog razdoblja :
 - i. Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Albanija dopustit će se korištenje prometnih prava navedenih u stavku (1.)(a)(i);
 - ii. Zračnim prijevoznicima Zajednice dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između mjesta u Albaniji i drugih pridruženih stranaka i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u mjestu u bilo kojoj državi članici Europske zajednice;
 - iii. Zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Albanija dopustit će se da koriste neograničena prometna prava između mjesta u različitim

državama članicama Europske zajednice i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u nekom mjestu u Albaniji.

(2) U svrhu ovog članka «zračni prijevoznik Zajednice» znači zračni prijevoznik kojem je dozvolu izdala država članica Europske zajednice, Norveška ili Island.

(3) Članci 7. i 8. Glavnog sporazuma neće se primjenjivati do kraja drugog prijelaznog razdoblja, ne dovodeći u pitanje obvezu Albanije i Zajednice da izdaje dozvole za rad sukladno aktima navedenim u Dodatku I, odnosno, prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu imaju države članice Europske zajednice ili njihovi državljani i prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu ima Albanija ili njezini državljani od svršetka prvog prijelaznog razdoblja.

Članak 4.

Zrakoplovna sigurnost

(1) Na početku prvog prijelaznog razdoblja Albanija će se uključiti u rad Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva u funkciji promatrača.

(2) Na kraju drugog prijelaznog razdoblja Zajednički odbor osnovan prema Članku 18. Glavnog sporazuma odredit će Albaniji točan status i uvjete za njezino sudjelovanje u radu Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva.

(3) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Albanija za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Članak 5.

Zaštita zračnog prometa

(1) Na početku drugog prijelaznog razdoblja povjerljiv dio zakonskih odredbi o sigurnosti kako su navedene u Dodatku I dostavit će se nadležnim vlastima u Albaniji.

(2) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Albanija za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Protokol II

Prijelazni dogovori između Europske zajednice i država članica Europske zajednice s jedne strane i Bosne i Hercegovine s druge strane

Članak 1.

Prijelazna razdoblja

(1) Prvo prijelazno razdoblje trajat će od stupanja na snagu ovog Sporazuma do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2.(1.) ovog Protokola od strane Bosne i Hercegovine što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.

(2) Drugo prijelazno razdoblje trajat će od svršetka prvog prijelaznog razdoblja do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2.(2.) od strane Bosne i Hercegovine što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.

Članak 2.

Uvjeti za tranziciju

- (1) Do kraja prvog prijelaznog razdoblja Bosna i Hercegovina će
- i. biti punopravna članica Zajedničkih zrakoplovnih vlasti (Joint Aviation Authorities) i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zrakoplovnoj sigurnosti kako su navedene u Dodatku I;
 - ii. primijeniti ECAC-ov Dokument 30 i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zaštiti zračnog prometa kako su navedene u Dodatku I;
 - iii. primijeniti Uredbu (EEC) br. 3925/91 (o ukidanju kontrola koje se odnose na kabinu i držanje ručne prtljage), Uredbu (EEC) br. 2409/92 (o pristojbama i stopama usluga zračnog prijevoza), Direktivu 94/56/EC (o istraživanju nesreća), Direktivu 96/67/EC (o zemaljskom rukovanju), Uredbu (EC) br. 2027/97 (o odgovornosti zračnog prijevoznika u slučaju nesreće), Direktivu 2003/42/EC (o izvještavanju o događajima), Uredbu (EC) br. 261/2004 (o odbijenom ukrcanju ili utovaru), Direktivu 2000/79/EC (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i Direktivu 2003/88/EC (o radnom vremenu) kako je navedeno u Dodatku I;
 - iv. ratificirati Konvenciju radi Ujednačavanja određenih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu (Montrealska konvencija),
 - v. postići dostatan napredak u primjeni odredbi o državnoj potpori i tržišnom natjecanju koje su uključene u Sporazum i navedene u članku 14.(1.) Glavnog sporazuma ili u Dodatku III ovom Sporazumu, što god od navedenoga da je primjenjivo.

- (2) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja Bosna i Hercegovina će:
- i. odvojiti pružatelja usluga zračnog prijevoza od nacionalnog zakonodavnog tijela, utemeljiti nacionalno nadzorno tijelo za obavljanje zračnog prijevoza, početi reorganizirati svoj zračni prostor u funkcionalni blok ili blokove i primijeniti fleksibilno korištenje zračnog prostora;
 - ii. primijeniti ovaj Sporazum uključujući sve zakonske odredbe navedene u Dodatku I.

Članak 3.
Prijelazni dogovori

- (1) Bez obzira na članak 1.(1.) Glavnog sporazuma,
- (a) Tijekom prvog prelaznog razdoblja:
- i. Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Bosna i Hercegovina dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između bilo kojeg mjesta u Bosni i Hercegovini i bilo kojeg mjesta u državi članici Europske zajednice;
 - ii. Nad zračnim prijevoznicima Zajednice ni Bosna i Hercegovina niti njezini državljani neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu, a nad zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Bosna i Hercegovina ni države članice Europske zajednice niti njezini državljani neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu.
- (b) Tijekom drugog prijelaznog razdoblja :
- i. Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Bosna i Hercegovina dopustit će se korištenje prometnih prava navedenih u stavku (1.)(a)(i);
 - ii. Zračnim prijevoznicima Zajednice dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između mjesta u Bosni i Hercegovini i drugih pridruženih stranaka i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u mjestu u bilo kojoj državi članici Europske zajednice;

- iii. Zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Bosna i Hercegovina dopustit će se da koriste neograničena prometna prava između mjesta u različitim državama članicama Europske zajednice i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u nekom mjestu u Bosni i Hercegovini.

(2) U svrhu ovog članka «zračni prijevoznik Zajednice» znači zračni prijevoznik kojem je dozvolu izdala država članica Europske zajednice, Norveška ili Island.

(3) Članci 7. i 8. Glavnog sporazuma neće se primjenjivati do kraja drugog prijelaznog razdoblja, ne dovodeći u pitanje obvezu Bosne i Hercegovine i Zajednice da izdaje dozvole za rad sukladno aktima navedenim u Dodatku I, odnosno, prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu imaju države članice Europske zajednice ili njihovi državljani i prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu ima Bosna i Hercegovina ili njezini državljani od svršetka prvog prijelaznog razdoblja.

Članak 4.

Zrakoplovna sigurnost

(1) Na početku prvog prijelaznog razdoblja Bosna i Hercegovina će se uključiti u rad Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva u funkciji promatrača.

(2) Na kraju drugog prijelaznog razdoblja Zajednički odbor osnovan prema Članku 18. Glavnog sporazuma odredit će Bosni i Hercegovini točan status i uvjete za njezino sudjelovanje u radu Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva.

(3) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Bosna i Hercegovina za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Članak 5.

Zaštita zračnog prometa

(1) Na početku drugog prijelaznog razdoblja povjerljiv dio zakonskih odredbi o sigurnosti kako su navedene u Dodatku I dostavit će se nadležnim vlastima u Bosni i Hercegovini.

(2) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Bosna i Hercegovina za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Protokol III**Prijelazni dogovori između Europske zajednice
i država članica Europske zajednice s jedne strane
i Republike Bugarske s druge strane***Članak 1.***Prijelazna razdoblja**

(1) Prijelazno razdoblje trajat će od stupanja na snagu ovog Sporazuma do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2 ovog Protokola od strane Republike Bugarske, u daljnjem tekstu navođenoj kao «Bugarska», što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica, ali ne nakon ulaska Bugarske u Europsku uniju.

(2) Pozivanja na «drugo prijelazno razdoblje» u ovom Sporazumu, ili u njegovim Dodacima, značit će u slučaju Bugarske prijelazni period naveden u stavku 1.

*Članak 2.***Uvjeti za tranziciju**

Do kraja prijelaznog razdoblja Bugarska će primijeniti ovaj Sporazum uključujući sve zakonske odredbe navedene u Dodatku I kako je to određeno u članku 3. Glavnog sporazuma.

*Članak 3.***Prijelazni dogovori**

(1) Bez obzira na članak 1.(1.) Glavnog sporazuma,

(a) Tijekom prijelaznog razdoblja:

- i. Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Bugarska dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između bilo kojeg mjesta u Bugarskoj i bilo kojeg mjesta u državi članici Europske zajednice;
- ii. Zračnim prijevoznicima Zajednice dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između mjesta u Bugarskoj i drugih pridruženih stranaka i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u mjestu u bilo kojoj državi članici Europske zajednice;

- iii. Zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Bugarska dopustit će se da koriste neograničena prometna prava između mjesta u različitim državama članicama Europske zajednice i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u nekom mjestu u Bugarskoj.

(2) U svrhu ovog članka «zračni prijevoznik Zajednice» znači zračni prijevoznik kojem je dozvolu izdala država članica Europske zajednice, Norveška ili Island.

(3) Članci 7. i 8. Glavnog sporazuma neće se primjenjivati do kraja prijelaznog razdoblja, ne dovodeći u pitanje obvezu Bugarske i Zajednice da izdaje dozvole za rad sukladno aktima navedenim u Dodatku I, odnosno, prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu imaju države članice Europske zajednice ili njihovi državljani i prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu ima Bugarska ili njezini državljani od svršetka prijelaznog razdoblja.

Članak 4.

Zrakoplovna sigurnost

(1) Na kraju prijelaznog razdoblja Zajednički odbor osnovan prema članku 18. odredit će Bugarskoj točan status i uvjete za njezino sudjelovanje u radu Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva.

(2) Ako se do kraja prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Bugarska za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Članak 5.

Zaštita zračnog prometa

Ako se do kraja prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Bugarska za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Protokol IV**Prijelazni dogovori između Europske zajednice
i država članica Europske zajednice s jedne strane
i Republike Hrvatske s druge strane***Članak 1.***Prijelazna razdoblja**

- (1) Prvo prijelazno razdoblje trajat će od stupanja na snagu ovog Sporazuma do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2.(1.) od strane Republike Hrvatske, u daljnjem tekstu navođenoj kao «Hrvatska», što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.
- (2) Drugo prijelazno razdoblje trajat će se od svršetka prvog prijelaznog razdoblja do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2.(2.) od strane Hrvatske što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.

*Članak 2.***Uvjeti za tranziciju**

- (1) Do kraja prvog prijelaznog razdoblja Hrvatska će
- i. biti punopravna članica Zajedničkih zrakoplovnih vlasti (Joint Aviation Authorities) i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zrakoplovnoj sigurnosti kako su navedene u Dodatku I;
 - ii. primijeniti ECAC-ov Dokument 30 i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zaštiti zračnog prometa kako su navedene u Dodatku I;
 - iii. primijeniti Uredbu (EEC) br. 3925/91 (o ukidanju kontrola koje se odnose na kabinu i držanje ručne prtljage), Uredbu (EEC) br. 2409/92 (o pristojbama i stopama usluga zračnog prijevoza), Direktivu 94/56/EC (o istraživanju nesreća), Direktivu 96/67/EC (o zemaljskom rukovanju), Uredbu (EC) br. 2027/97 (o odgovornosti zračnog prijevoznika u slučaju nesreće), Direktivu 2003/42/EC (o izvještavanju o događajima), Uredbu (EC) br.261/2004 (o odbijenom ukrcanju ili utovaru), Direktivu 2000/79/EC (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i Direktivu 2003/88/EC (o radnom vremenu) kako je navedeno u Dodatku I ovom Sporazumu;
 - iv. odvojiti pružatelja usluga zračnog prijevoza od nacionalnog zakonodavnog tijela, utemeljiti nacionalno nadzorno tijelo za obavljanje zračnog prijevoza, početi reorganizirati svoj zračni prostor u funkcionalni blok ili blokove i primijeniti fleksibilno korištenje zračnog prostora;

- v. ratificirati Konvenciju radi Ujednačavanja određenih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu (Montrealska konvencija),
- vi. postići dostatan napredak u primjeni odredbi o državnoj potpori i tržišnom natjecanju koje su uključene u Sporazum i navedene u članku 14.(1.) Glavnog sporazuma ili u

Dodatku III ovom Sporazumu, što god od navedenoga da je primjenjivo.

(2) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja Hrvatska će primijeniti ovaj Sporazum uključujući sve zakonske odredbe navedene u Dodatku I.

Članak 3.

Prijelazni dogovori

- (1) Bez obzira na članak 1.(1.) Glavnog sporazuma,
 - (a) Tijekom prvog i drugog prijelaznog razdoblja zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Hrvatska dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između bilo kojeg mjesta u Hrvatskoj i bilo kojeg mjesta u u bilo kojoj državi članici Europske zajednice.
 - (b) Tijekom drugog prijelaznog razdoblja :
 - i. Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Hrvatska dopustit će se korištenje prometnih prava navedenih u stavku (1.)(a);
 - ii. Zračnim prijevoznicima Zajednice dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između mjesta u Hrvatskoj i drugih pridruženih stranaka i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u mjestu u bilo kojoj državi članici Europske zajednice;
 - iii. Zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Hrvatska dopustit će se da koriste neograničena prometna prava između mjesta u različitim državama članicama Europske zajednice i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u nekom mjestu u Hrvatskoj.

(c) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja nad zračnim prijevoznicima Zajednice ni Hrvatska niti njezini državljani neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu, a nad zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Hrvatska ni države članice Europske zajednice niti njezini državljani neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu

(2) U svrhu ovog članka «zračni prijevoznik Zajednice» znači zračni prijevoznik kojem je dozvolu izdala država članica Europske zajednice, Norveška ili Island.

(3) Članci 7. i 8. Glavnog sporazuma neće se primjenjivati do kraja drugog prijelaznog razdoblja, ne dovodeći u pitanje obvezu Hrvatske i Zajednice da izdaje dozvole za rad sukladno aktima navedenim u Dodatku I, odnosno, prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu imaju države članice Europske zajednice ili njihovi državljani i prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu ima Hrvatska ili njezini državljani od svršetka prvog prijelaznog razdoblja.

Članak 4.

Zrakoplovna sigurnost

(1) Na početku prvog prijelaznog razdoblja Hrvatska će se uključiti u rad Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva u funkciji promatrača.

(2) Na kraju drugog prijelaznog razdoblja Zajednički odbor osnovan prema članku 18. Glavnog sporazuma odredit će Hrvatskoj točan status i uvjete za njezino sudjelovanje u radu Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva.

(3) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Hrvatska za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Članak 5.

Zaštita zračnog prometa

(1) Na početku drugog prijelaznog razdoblja povjerljiv dio zakonskih odredbi o sigurnosti kako su navedene u Dodatku I dostavit će se nadležnim vlastima u Hrvatskoj.

(2) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Hrvatska za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Protokol V**Prijelazni dogovori između Europske zajednice
i država članica Europske zajednice s jedne strane
i Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije s druge strane***Članak 1.***Prijelazna razdoblja**

(1) Prvo prijelazno razdoblje trajat će od stupanja na snagu ovog Sporazuma do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2.(1.) u Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.

(2) Drugo prijelazno razdoblje trajat će se od svršetka prvog prijelaznog razdoblja do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2.(2.) u Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.

*Članak 2.***Uvjeti za tranziciju**

- (1) Do kraja prvog prijelaznog razdoblja Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija će
- i. biti punopravna članica Zajedničkih zrakoplovnih vlasti (Joint Aviation Authorities) i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zrakoplovnoj sigurnosti kako su navedene u Dodatku I;
 - ii. primijeniti ECAC-ov Dokument 30 i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zaštiti zračnog prometa kako su navedene u Dodatku I;
 - iii. primijeniti Uredbu (EEC) br. 3925/91 (o ukidanju kontrola koje se odnose na kabinu i držanje ručne prtljage), Uredbu (EEC) br. 2409/92 (o pristojbama i stopama usluga zračnog prijevoza), Direktivu 94/56/EC (o istraživanju nesreća), Direktivu 96/67/EC (o zemaljskom rukovanju), Direktivu 2003/42/EC (o izvještavanju o događajima), Direktivu 2000/79/EC (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i Direktivu 2003/88/EC (o radnom vremenu) kako je navedeno u Dodatku I;
 - iv. odvojiti pružatelja usluga zračnog prijevoza od nacionalnog zakonodavnog tijela, utemeljiti nacionalno nadzorno tijelo za obavljanje zračnog prijevoza, početi reorganizirati svoj zračni prostor u funkcionalni blok ili blokove i primijeniti fleksibilno korištenje zračnog prostora;
 - v. ratificirati Konvenciju radi Ujednačavanja određenih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu (Montrealska konvencija),

- vi. postići dostatan napredak u primjeni odredbi o državnoj potpori i tržišnom natjecanju koje su uključene u Sporazum i navedene u članku 14.(1.) Glavnog sporazuma ili u Dodatku III ovom Sporazumu, što god od navedenoga da je primjenjivo.
- (2) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija će primijeniti ovaj Sporazum uključujući sve zakonske odredbe navedene u Dodatku I.

Članak 3.
Prijelazni dogovori

- (1) Bez obzira na članak 1.(1.) Glavnog sporazuma,
- (a) Tijekom prvog prelaznog razdoblja:
- i. Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između bilo kojeg mjesta u Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji i bilo kojeg mjesta u bilo kojoj državi članici Europske zajednice;
 - ii. Nad zračnim prijevoznicima Zajednice ni Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija niti njezini državljani neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu, a nad zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija ni države članice Europske zajednice niti njezini državljani neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu.
- (b) Tijekom drugog prijelaznog razdoblja :
- i. Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija dopustit će se korištenje prometnih prava navedenih u stavku (1.)(a)(i);
 - ii. Zračnim prijevoznicima Zajednice dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između mjesta u Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji i drugih pridruženih stranaka i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u mjestu u bilo kojoj državi članici Europske zajednice;

- iii. Zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija dopustit će se da koriste neograničena prometna prava između mjesta u različitim državama članicama Europske zajednice i dopustit će mu se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u nekom mjestu u Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji.

(2) U svrhu ovog članka «zračni prijevoznik Zajednice» znači zračni prijevoznik kojem je dozvolu izdala država članica Europske zajednice, Norveška ili Island.

(3) Članci 7. i 8. Glavnog sporazuma neće se primjenjivati do kraja drugog prijelaznog razdoblja, ne dovodeći u pitanje obvezu Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije i Zajednice da izdaje dozvole za rad sukladno aktima navedenim u Dodatku I, odnosno, prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu imaju države članice Europske zajednice ili njihovi državljani i prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu ima Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija ili njezini državljani od svršetka prvog prijelaznog razdoblja.

Članak 4.

Primjena određenih zakonskih odredbi od strane Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije

Bez obzira na članak 2. ovog Protokola, nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija će

- i. primijeniti u praksi Konvenciju za Ujednačavanje određenih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu (Montrealska konvencija);
- ii. postići da se zračni prijevoznici kojima je dozvolu izdala Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija u praksi pridržavaju Uredbe (EC) br. 261/2004;
- iii. završiti ili uskladiti sa zakonom Zajednice ugovor između Vlade Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije i tvrtke Macedonian Airlines (MAT).

Članak 5.

Zrakoplovna sigurnost

(1) Na početku prvog prijelaznog razdoblja Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija će se uključiti u rad Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva u funkciji promatrača.

(2) Na kraju drugog prijelaznog razdoblja Zajednički odbor osnovan prema članku 18. Glavnog sporazuma odredit će Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji točan status i uvjete za njezino sudjelovanje u radu Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva.

(3) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Članak 6.

Zaštita zračnog prometa

(1) Na početku drugog prijelaznog razdoblja povjerljiv dio zakonskih odredbi o sigurnosti kako su navedene u Dodatku I dostavit će se nadležnim vlastima u Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji.

(2) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Protokol VI**Prijelazni dogovori između Europske zajednice
i država članica Europske zajednice s jedne strane
i Republike Srbije s druge strane***Članak 1.***Prijelazna razdoblja**

- (1) Prvo prijelazno razdoblje trajat će od stupanja na snagu ovog Sporazuma do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2.(1.) od strane Republike Srbije, što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.
- (2) Drugo prijelazno razdoblje trajat će od svršetka prvog prijelaznog razdoblja do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2.(2.) od strane Republike Srbije što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.

*Članak 2.***Uvjeti za tranziciju**

- (1) Do kraja prvog prijelaznog razdoblja Republika Srbija će
- i. biti punopravna članica Zajedničkih zrakoplovnih vlasti (Joint Aviation Authorities) i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zrakoplovnoj sigurnosti kako su navedene u Dodatku I;
 - ii. primijeniti ECAC-ov Dokument 30 i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zaštiti zračnog prometa kako su navedene u Dodatku I;
 - iii. primijeniti Uredbu (EEC) br. 3925/91 (o ukidanju kontrola koje se odnose na kabinu i držanje ručne prtljage), Uredbu (EEC) br. 2409/92 (o pristojbama i stopama usluga zračnog prijevoza), Direktivu 94/56/EC (o istraživanju nesreća), Direktivu 96/67/EC (o zemaljskom rukovanju), Uredbu (EC) br. 2027/97 (o odgovornosti zračnog prijevoznika u slučaju nesreće), Direktivu 2003/42/EC (o izvještavanju o događajima), Uredbu (EC) br. 261/2004 (o odbijanju ukrcaja ili utovara), Direktivu 2000/79/EC (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i Direktivu 2003/88/EC (o radnom vremenu) kako je navedeno u Dodatku I;
 - iv. odvojiti pružatelja usluga zračnog prijevoza od nacionalnog zakonodavnog tijela za Republiku Srbiju, utemeljiti nacionalno nadzorno tijelo za Republiku Srbiju za obavljanje zračnog prijevoza, početi reorganizirati zračni prostor Republike Srbije u funkcionalni blok ili blokove i primijeniti fleksibilno korištenje zračnog prostora;

- v. ratificirati Konvenciju radi Ujednačavanja određenih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu (Montrealska konvencija),
 - vi. postići dostatan napredak u primjeni odredbi o državnoj potpori i tržišnom natjecanju koje su uključene u Sporazum i navedene u članku 14.(1.) Glavnog sporazuma ili u Dodatku III ovom Sporazumu, što god od navedenoga da je primjenjivo.
- (2) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja Republika Srbija će primijeniti ovaj Sporazum uključujući sve zakonske odredbe navedene u Dodatku I.

Članak 3.
Prijelazni dogovori

- (1) Bez obzira na članak 1.(1.) Glavnog sporazuma,
- (a) Tijekom prvog prelaznog razdoblja:
- i. Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Republika Srbija dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između bilo kojeg mjesta u Republici Srbiji i bilo kojeg mjesta u bilo kojoj državi članici Europske zajednice;
 - ii. Nad zračnim prijevoznicima Zajednice ni Republika Srbija niti njezini državljani neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu, a nad zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Republika Srbija ni države članice Europske zajednice niti njezini državljani neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu.
- (b) Tijekom drugog prijelaznog razdoblja :
- i. Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Republika Srbija dopustit će se korištenje prometnih prava navedenih u stavku (1.)(a)(i);
 - ii. Zračnim prijevoznicima Zajednice dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između mjesta u Republici Srbiji i drugih pridruženih stranaka i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u mjestu u bilo kojoj državi članici Europske zajednice;

- iii. Zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Republika Srbija dopustit će se da koriste neograničena prometna prava između mjesta u različitim državama članicama Europske zajednice i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u nekom mjestu u Republici Srbiji.

(2) U svrhu ovog članka «zračni prijevoznik Zajednice» znači zračni prijevoznik kojem je dozvolu izdala država članica Europske zajednice, Norveška ili Island.

(3) Članci 7. i 8. Glavnog sporazuma neće se primjenjivati do kraja drugog prijelaznog razdoblja, ne dovodeći u pitanje obvezu Republike Srbije i Zajednice da izdaje dozvole za rad sukladno aktima navedenim u Dodatku I, odnosno, prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu imaju države članice Europske zajednice ili njihovi državljani i prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu ima Republika Srbija ili njezini državljani od svršetka prvog prijelaznog razdoblja.

Članak 4.

Zrakoplovna sigurnost

(1) Na početku prvog prijelaznog razdoblja Republika Srbija će se uključiti u rad Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva u funkciji promatrača.

(2) Na kraju drugog prijelaznog razdoblja Zajednički odbor osnovan prema članku 18. Glavnog sporazuma odredit će Republici Srbiji i točan status i uvjete za njezino sudjelovanje u radu Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva.

(3) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Republika Srbija za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Članak 5.

Zaštita zračnog prometa

(1) Na početku drugog prijelaznog razdoblja povjerljiv dio zakonskih odredbi o sigurnosti kako su navedene u Dodatku I dostavit će se nadležnim vlastima u Republici Srbiji.

(2) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Republika Srbija za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Protokol VII**Prijelazni dogovori između Europske zajednice
i država članica Europske zajednice s jedne strane
i Republike Crne Gore s druge strane***Članak 1.***Prijelazna razdoblja**

(1) Prvo prijelazno razdoblje trajat će od stupanja na snagu ovog Sporazuma do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2.(1.) od strane Republike Crne Gore, što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.

(2) Drugo prijelazno razdoblje trajat će od svršetka prvog prijelaznog razdoblja do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2.(2.) od strane Republike Crne Gore što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.

*Članak 2.***Uvjeti za tranziciju**

- (1) Do kraja prvog prijelaznog razdoblja Republika Crna Gora će
- i biti punopravna članica Zajedničkih zrakoplovnih vlasti (Joint Aviation Authorities) i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zrakoplovnoj sigurnosti kako su navedene u Dodatku I;
 - ii primijeniti ECAC-ov Dokument 30 i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zaštiti zračnog prometa kako su navedene u Dodatku I;
 - iii primijeniti Uredbu (EEC) br. 3925/91 (o ukidanju kontrola koje se odnose na kabinu i držanje ručne prtljage), Uredbu (EEC) br. 2409/92 (o pristojbama i stopama usluga zračnog prijevoza), Direktivu 94/56/EC (o istraživanju nesreća), Direktivu 96/67/EC (o zemaljskom rukovanju), Uredbu (EC) br. 2027/97 (o odgovornosti zračnog prijevoznika u slučaju nesreće), Direktivu 2003/42/EC (o izvještavanju o događajima), Uredbu (EC) br. 261/2004 (o odbijanju ukrcaja ili utovara), Direktivu 2000/79/EC (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i Direktivu 2003/88/EC (o radnom vremenu) kako je navedeno u Dodatku I;
 - iv odvojiti pružatelja usluga zračnog prijevoza od nacionalnog zakonodavnog tijela za Republiku Crnu Goru, utemeljiti nacionalno nadzorno tijelo za Republiku Crnu Goru za obavljanje zračnog prijevoza, početi reorganizirati zračni prostor Republike crne Gore u funkcionalni blok ili blokove i primijeniti fleksibilno korištenje zračnog prostora;

- v ratificirati Konvenciju radi Ujednačavanja određenih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu (Montrealska konvencija),
 - vi postići dostatan napredak u primjeni odredbi o državnoj potpori i tržišnom natjecanju koje su uključene u Sporazum i navedene u članku 14.(1.) Glavnog sporazuma ili u Dodatku III ovom Sporazumu, što god od navedenoga da je primjenjivo.
- (2) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja Republika Crna Gora će primijeniti ovaj Sporazum uključujući sve zakonske odredbe navedene u Dodatku I.

Članak 3.
Prijelazni dogovori

- (1) Bez obzira na članak 1.(1.) Glavnog sporazuma,
- (a) Tijekom prvog prelaznog razdoblja:
 - i Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Republika crna Gora dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između bilo kojeg mjesta u Republici Crnoj Gori i bilo kojeg mjesta u bilo kojoj državi članici Europske zajednice;
 - ii Nad zračnim prijevoznicima Zajednice ni Republika Crna Gora niti njezini državljani neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu, a nad zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Republika Crna Gora ni države članice Europske zajednice niti njezini državljani neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu.
 - (b) Tijekom drugog prijelaznog razdoblja :
 - i Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Republika Crna Gora dopustit će se korištenje prometnih prava navedenih u stavku (1.)(a)(i);
 - ii Zračnim prijevoznicima Zajednice dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između mjesta u Republici Crnoj Gori i drugih pridruženih stranaka i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u mjestu u bilo kojoj državi članici Europske zajednice;

- iii Zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Republika Crna Gora dopustit će se da koriste neograničena prometna prava između mjesta u različitim državama članicama Europske zajednice i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u nekom mjestu u Republici Crnoj Gori.

(2) U svrhu ovog članka «zračni prijevoznik Zajednice» znači zračni prijevoznik kojem je dozvolu izdala država članica Europske zajednice, Norveška ili Island.

(3) Članci 7. i 8. Glavnog sporazuma neće se primjenjivati do kraja drugog prijelaznog razdoblja, ne dovodeći u pitanje obvezu Republike Crne Gore i Zajednice da izdaje dozvole za rad sukladno aktima navedenim u Dodatku I, odnosno, prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu imaju države članice Europske zajednice ili njihovi državljani i prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu ima Republika Crna Gora ili njezini državljani od svršetka prvog prijelaznog razdoblja.

Članak 4.

Zrakoplovna sigurnost

(1) Na početku prvog prijelaznog razdoblja Republika Crna Gora će se uključiti u rad Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva u funkciji promatrača.

(2) Na kraju drugog prijelaznog razdoblja Zajednički odbor osnovan prema članku 18. Glavnog sporazuma odredit će Republici Crnoj Gori i točan status i uvjete za njezino sudjelovanje u radu Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva.

(3) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Republika Crna Gora za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Članak 5.

Zaštita zračnog prometa

(1) Na početku drugog prijelaznog razdoblja povjerljiv dio zakonskih odredbi o sigurnosti kako su navedene u Dodatku I dostavit će se nadležnim vlastima u Republici Crnoj Gori.

(2) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Republika Crna Gora za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Protokol VIII**Prijelazni dogovori između Europske zajednice
i država članica Europske zajednice s jedne strane
i Rumunjske s druge strane***Članak 1.***Prijelazno razdoblje**

(1) Prijelazno razdoblje trajat će od stupanja na snagu ovog Sporazuma do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 2 ovog Protokola od strane Rumunjske, što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.

(2) Pozivanja na «drugo prijelazno razdoblje» u ovom Sporazumu ili u njegovim Dodacima značit će u slučaju Rumunjske prijelazni period iz stavka 1. ovog članka.

*Članak 2.***Uvjeti za tranziciju**

Do kraja prijelaznog razdoblja Rumunjska će primijeniti ovaj Sporazum uključujući sve zakonske odredbe navedene u Dodatku I.

*Članak 3.***Prijelazni dogovori**

(1) Bez obzira na članak 1.(1.) Glavnog sporazuma,

(a) Tijekom prelaznog razdoblja:

- i. Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Rumunjska dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između bilo kojeg mjesta u Rumunjskoj i bilo kojeg mjesta u državi članici Europske zajednice;
- ii. Zračnim prijevoznicima Zajednice dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između mjesta u Rumunjskoj i drugih pridruženih stranaka i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u mjestu u bilo kojoj državi članici Europske zajednice;
- iii. Zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Rumunjska dopustit će se da koriste neograničena prometna prava između mjesta u različitim državama članicama Europske zajednice i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u nekom mjestu u Rumunjskoj.

(2) U svrhu ovog članka «zračni prijevoznik Zajednice» znači zračni prijevoznik kojem je dozvolu izdala država članica Europske zajednice, Norveška ili Island.

(3) Članci 7. i 8. Glavnog sporazuma neće se primjenjivati do kraja drugog prijelaznog razdoblja, ne dovodeći u pitanje obvezu Rumunjske i Zajednice da izdaje dozvole za rad sukladno aktima navedenim u Dodatku I, odnosno, prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu imaju države članice Europske zajednice ili njihovi državljani i prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu ima Rumunjska ili njezini državljani od početka prijelaznog razdoblja.

Članak 4.

Zrakoplovna sigurnost

(1) Na kraju prijelaznog razdoblja Zajednički odbor osnovan prema članku 18. Glavnog sporazuma odredit će Rumunjskoj i točan status i uvjete za njezino sudjelovanje u radu Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva.

(2) Ako se do kraja prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Rumunjska za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Članak 5.

Zaštita zračnog prometa

Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Rumunjska za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Protokol IX**Prijelazni dogovori između Europske zajednice
i država članica Europske zajednice s jedne strane
i Misije privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu s druge strane***Članak 1.***Nadležnosti Misije privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu**

Odredbe ovog Protokola ne utiču na nadležnosti Misije privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu koje proizlaze iz Rezolucije Savjeta sigurnosti Ujedinjenih naroda 1244 od 10. lipnja 1999. godine

*Članak 2.***Prijelazna razdoblja**

(1) Prvo prijelazno razdoblje trajat će od stupanja na snagu ovog Sporazuma do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 3.(1.) od strane Misije privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu, u daljnjem tekstu navođenoj kao «UNMIK», što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.

(2) Drugo prijelazno razdoblje trajat će od svršetka prvog prijelaznog razdoblja do ispunjavanja svih uvjeta navedenih u članku 3.(2.) od strane Misije privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu što će se verificirati procjenom koju provodi Europska zajednica.

*Članak 3.***Uvjeti za tranziciju**

(1) Do kraja prvog prijelaznog razdoblja Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu će

- i. primijeniti, ne dovodeći u pitanje svoj poseban status po međunarodnom pravu, Zajedničke zrakoplovne zahtjeve (JARs) koje su usvojile Zajedničke zrakoplovne vlasti (Joint Aviation Authorities) i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zrakoplovnoj sigurnosti kako su navedene u Dodatku I;
- ii. primijeniti ECAC-ov Dokument 30 i nastojat će primijeniti sve zakonske odredbe o zaštiti zračnog prometa kako su navedene u Dodatku I;
- iii. primijeniti Uredbu (EEC) br. 3925/91 (o ukidanju kontrola koje se odnose na kabinu i držanje ručne prtljage), Uredbu (EEC) br. 2409/92 (o pristojbama i stopama usluga zračnog prijevoza), Direktivu 94/56/EC (o

istraživanju nesreća), Direktivu (EC) br. 96/97 (o zemaljskom rukovanju), Uredbu 2027/97 (o odgovornosti zračnog prijevoznika u slučaju nesreće), Direktivu 2003/42/EC (o izvještavanju o događajima), Uredbu (EC) br. 261/2004 (o odbijanju ukrcaja ili utovara), Direktivu 2000/79/EC (o radnom vremenu u civilnom zrakoplovstvu) i Direktivu 2003/88/EC (o radnom vremenu) kako je navedeno u Dodatku I;

- iv. odvojiti pružatelja usluga zračnog prijevoza od nacionalnog zakonodavnog tijela, utemeljiti ili odrediti nadzorno tijelo za obavljanje zračnog prometa;
- v. primijeniti u praksi Konvenciju radi Ujednačavanja određenih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu (Montrealska konvencija);
- vi. postići dostatan napredak u primjeni odredbi o državnoj potpori i tržišnom natjecanju koje su uključene u Sporazum i navedene u članku 14.(1.) Glavnog sporazuma ili u Dodatku III, što god od navedenoga da je primjenjivo.

(2) Do kraja drugog prijelaznog razdoblja Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu će primijeniti ovaj Sporazum uključujući sve zakonske odredbe navedene u Dodatku I.

Članak 4.

Prijelazni dogovori

(1) Bez obzira na članak 1.(1.) Glavnog sporazuma,

(a) Tijekom prvog prelaznog razdoblja:

- i. Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između bilo kojeg mjesta u Misiji privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu i bilo kojeg mjesta u bilo kojoj državi članici Europske zajednice;
- ii. Nad zračnim prijevoznicima Zajednice ni Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu niti stanovnici Kosova neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu, a nad zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu ni države članice Europske zajednice niti njezini državljani neće imati većinsko vlasništvo niti stvarnu zakonsku kontrolu.

(b) Tijekom drugog prijelaznog razdoblja :

- i. Zračnim prijevoznicima Zajednice i zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu dopustit će se korištenje prometnih prava navedenih u stavku (1)(a)(i);
- ii. Zračnim prijevoznicima Zajednice dopustit će se korištenje neograničenih prometnih prava između mjesta u Misiji privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu i drugih pridruženih stranaka i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u mjestu u bilo kojoj državi članici Europske zajednice;
- iii. Zračnim prijevoznicima kojima je dozvolu izdala Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu dopustit će se da koriste neograničena prometna

prava između mjesta u različitim državama članicama Europske zajednice i dopustit će im se promjena zrakoplova, u bilo kojem mjestu, iz jednog zrakoplova u drugi zrakoplov, pod uvjetom da je let dio zračnog prometa koji se obavlja u nekom mjestu na Kosovu.

(2) U svrhu ovog članka «zračni prijevoznik Zajednice» znači zračni prijevoznik kojem je dozvolu izdala država članica Europske zajednice, Norveška ili Island.

(3) Članci 7. i 8. Glavnog sporazuma neće se primjenjivati do kraja drugog prijelaznog razdoblja, ne dovodeći u pitanje obvezu Misije privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu i Zajednice da izdaje dozvole za rad sukladno aktima navedenim u Dodatku I, odnosno, prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu imaju države članice Europske zajednice ili njihovi državljani i prijevoznicima nad kojima većinsko vlasništvo ili stvarnu zakonsku kontrolu ima Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu ili stanovnici Kosova od svršetka prvog prijelaznog razdoblja.

Članak 5.

Međunarodne konvencije i sporazumi

Kada zakonodavstvo navedeno u Dodatku I navodi obvezu da stranka ovog Sporazuma postane stranka međunarodnih konvencija ili sporazuma, u obzir će se uzeti poseban status koji ima Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu po međunarodnom pravu.

*Članak 6.***Zrakoplovna sigurnost**

- (1) Na početku prvog prijelaznog razdoblja ima Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu će se uključiti u rad Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva u funkciji promatrača.
- (2) Na kraju drugog prijelaznog razdoblja Zajednički odbor osnovan prema članku 18. Glavnog sporazuma odredit će ima Misiji privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu i točan status i uvjete za njezino sudjelovanje u radu Agencije za sigurnost europskog zrakoplovstva.
- (3) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala ima Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

*Članak 7.***Zaštita zračnog prometa**

- (1) Na početku drugog prijelaznog razdoblja povjerljiv dio zakonskih odredbi o sigurnosti kako su navedene u Dodatku I dostavit će se nadležnim vlastima u ima Misiji privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu.
- (2) Ako se do kraja drugog prijelaznog razdoblja ustanove nedostaci glede sigurnosti Europska zajednica može zatražiti da se dozvola koju je zračnom prijevozniku izdala Misija privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu za obavljanje zračnog prijevoza na rutama do, iz ili unutar Europske zajednice podvrgne posebnoj procjeni sigurnosti. Takvu će procjenu Europska zajednica provesti ekspeditivno kako bi se izbjegla bilo kakva nepotrebna kašnjenja u korištenju prometnih prava.

Članak 3.

Provedba ovoga Zakona u djelokrugu je središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove civilnoga zračnog prometa.

Članak 4.

Na dan stupanja na snagu ovoga Zakona Sporazum iz članka 1. ovoga Zakona nije na snazi za Republiku Hrvatsku te će se podaci o njegovom stupanju na snagu objaviti naknadno, u skladu s odredbom članka 30. stavka 3. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora.

Članak 5.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u Narodnim novinama.

OBRAZLOŽENJE

Člankom 1. Konačnog prijedloga Zakona potvrđuje se mnogostrani Sporazum između Europske Zajednice i njezinih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše jugoslavenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunjske, Republike Srbije i Misije privremene Uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu o uspostavi Europskog zajedničkog zračnog prostora, temeljem članka 139. stavka 1. Ustava Republike Hrvatske te sukladno člancima 18. i 19. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora, čime se iskazuje formalni pristanak Republike Hrvatske da bude vezana Sporazumom, na temelju čega će ovaj pristanak biti iskazan i na međunarodnoj razini.

U članku 2. Konačnog prijedloga Zakona sadržan je tekst, u izvorniku na hrvatskom jeziku.

U članku 3. Konačnog prijedloga Zakona utvrđuje se da je provedba Zakona u djelokrugu središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove civilnoga zračnog prometa.

U članku 4. Konačnog prijedloga Zakona utvrđuje se da na dan stupanja na snagu Zakona, mnogostrani Sporazum između Europske Zajednice i njezinih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše jugoslavenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunjske, Republike Srbije i Misije privremene Uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu o uspostavi Europskog zajedničkog zračnog prostora nije na snazi za Republiku Hrvatsku, te će se podaci o njegovom stupanju na snagu objaviti naknadno u skladu sa člankom 30. stavkom 3. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora.

U članku 5. Konačnog prijedloga Zakona utvrđuje se stupanje na snagu ovoga Zakona.